

เราเชื่อว่า ระบบการศึกษาที่ดี
เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกคนในสังคม

ระบบการศึกษาขนาดใหญ่ไพศาล เกี่ยวข้องกับ
ผู้คนทั่วประเทศ องค์กร และสถาบันต่างๆ มากมาย เชื่อมโยง
กับความเชื่อ ค่านิยม วิธีคิด โครงสร้าง ระบบ ผลประโยชน์
พฤติกรรม ความเคยชิน เกาะเกี่ยวกันขมวดรัดเป็นระบบ
เป็นโครงสร้างที่ซับซ้อนเหนียวแน่น ยากแก่การเข้าใจ และ
ยากต่อการแก้ไข เป็นปัญหาที่ซับซ้อนและยากอย่างที่สุด
เป็นเหตุให้ความพยายามหลายครั้งหลายหนไม่ประสบ
ความสำเร็จ

ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี

สารบัญ

๑.	สถานการณ์ แนวคิด ภาศึคเรื่อช่วย	๙
๒.	TEP Forum 2018 “ถึงเวลาเปลี่ยนการศึกษาไทย”	๑๗
๓.	การกำหนดผลลัพธ์ทางการศึกษา (The Desired Outcomes of Education) เพื่อเป็นเป้าหมายร่วมในการพัฒนาระบบการศึกษาไทย	๒๑
๔.	ระบบการศึกษาที่ดีเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกคนในสังคม	๒๗
	๔.๑ ปาฐกถา โดย ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี	๒๘
	๔.๒ ปาฐกถา โดย คุณอานันท์ ปันยารชุน	๓๕
	๔.๓ TEP Talk โดย อาจารย์กรรทอง บุญประคอง	๔๐
	๔.๔ TEP Talk โดย คุณสรวิศ ไพบูลย์รัตนากร	๔๓
	๔.๕ TEP Talk โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรถพล อนันตวรสกุล	๔๗
	๔.๖ TEP Talk โดย ผู้อำนวยการสุทธิ สายสุนีย์	๕๐
	๔.๗ TEP Talk โดย คุณแสงเพลิน จารุสาร	๕๒
	๔.๘ TEP Talk โดย คุณไพรัช ใหม่ชมภู	๕๔
	๔.๙ TEP Talk โดย คุณณิชา พิทยาพงศกร	๕๖
๕.	๘ มิติของการเปลี่ยนแปลงการศึกษา	๕๙
	๕.๑ กลุ่มปฐมวัย	๖๑
	๕.๒ กลุ่มนักเรียน	๖๓
	๕.๓ กลุ่มครู	๖๖
	๕.๔ กลุ่มโรงเรียน	๖๘

๕.๕ กลุ่มพ่อแม่	๗๑
๕.๖ กลุ่มการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่	๗๒
๕.๗ กลุ่มพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา	๗๕
๕.๘ แนวทางการส่งเสริมงานด้านการศึกษาให้ได้ผลโดยภาคเอกชน	๗๗

๖. ผลสรุปแนวทางการสร้างการเปลี่ยนแปลงการศึกษาไทย และก้าวต่อไปของ TEP โดย ดร.สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์	๘๒
---	-----------

๗. ปกิณกะ	๘๙
๗.๑ ผลสำรวจความคิดเห็นผู้เข้าร่วมงานต่อระบบการศึกษาไทย	๙๐
๗.๒ Share and Learn	๙๗
๗.๓ โรงเรียนร่วมพัฒนา (Partnership School) โดย ดร. มีชัย วีระไวทยะ	๙๘

๑.

TEP
Thailand Education Partnership
สภามารณ์ แนวคิด ภาคิครือช่ย

TEP FORUM

ถึงเวลาเปลี่ยนการศึกษ

5 - 6 พฤษภาคม 25

อย่ากลัวทร
ไปเสียเลย
จงสู้ตรงหน้ากับ
ทรไปเสียเลย

อุทิศ
5 พ.ค. 61

M 2018

ศึกษาไทย

2561

อยากเห็น ว่า วันหนึ่ง พ่อแม่
จะไม่ต้อง รังหา โรงเรียน "ดี"
ให้ลูก เพราะ โรงเรียนใกล้บ้าน
"ดี" เหมือน 7 กันหมด เท่ากัน

๑.๑ สถานการณ์

• สถานการณ์การศึกษาไทย

ระบบการศึกษาไทยเป็นเรื่องที่ถูกพูดถึงตลอดช่วงระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา เนื่องจากพบว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระบบการศึกษาไทยได้กลายมาเป็นอุปสรรคสำคัญที่ขัดขวางการพัฒนามนุษย์ และการพัฒนาชาติ โดยปัญหาของระบบการศึกษาไทย เช่น การเรียนที่เน้นความรู้มากเกินไปจนขาดการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อสร้างทักษะและทัศนคติที่ถูกต้อง การเรียนการสอนที่ไม่เชื่อมโยงกับโลกความเป็นจริง ไม่เชื่อมโยงกับชุมชน ส่งผลให้คุณภาพของเด็กและเยาวชนถูกลดทอน เป็นการปิดกั้นโอกาสในการเรียนรู้ และ การดึงศักยภาพสูงสุดออกมาใช้

นอกจากนี้ อุปสรรคสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การที่อำนาจบริหารงานในพื้นที่ขึ้นอยู่กับส่วนกลาง หรือ กระทรวงศึกษาธิการมากเกินไป ทั้งยังคงมีการมอบหมายงานในรูปแบบ Top-Down คือสั่งการจากส่วนกลางลงไปเป็นลำดับจนถึงในพื้นที่ ส่งผลให้การทำงานไม่คล่องตัว รวมถึงไม่ตอบโจทย์ของคนในพื้นที่

อย่างไรก็ตาม มีโรงเรียนและภาคีเครือข่ายจำนวนหนึ่งที่พยายามสร้างการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ของตน แต่ยังไม่สามารถขยายผลเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบได้

● สถานการณ์โลก

โลกปัจจุบันเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริง เศรษฐกิจและการค้าของโลกได้เชื่อมโยงถึงกันแบบไร้พรมแดนและแข่งขันกันอย่างรุนแรง คนในโลกมีการสื่อสารกันแบบใหม่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ธุรกิจแบบเดิมจำนวนมากล่มสลายเพราะไม่สามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งยังเกิดความไม่แน่นอนทั้งด้านการเมือง สังคม สิ่งแวดล้อม ทุกประเทศต้องเผชิญปัญหาแบบใหม่ที่วิธีการแบบเดิมไม่สามารถแก้ไขได้ ส่งผลให้ทุกประเทศต้องปรับตัวและหาทางขับเคลื่อนประเทศอย่างมีประสิทธิภาพและสมดุลเพื่อตอบโจทย์ดังกล่าว ประเทศต้องการบุคลากรที่มีทักษะการคิด การทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ระบบการศึกษา ในฐานะผู้สร้างและผู้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จึงควรปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างผู้เรียนที่มีทั้งความรู้ ทักษะการทำงาน ทักษะชีวิต และทัศนคติที่ถูกต้อง รวมถึงยังต้องพัฒนาทักษะเหล่านี้อยู่เสมอเพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาด้วย

๑.๒ แนวคิดของ Thailand Education Partnership

ประเทศไทยพยายามปฏิรูปการศึกษามากกว่า ๒๐ ปีแล้ว ทั้งการปฏิรูปเชิงโครงสร้าง ปฏิรูปหลักสูตรการเรียนการสอน ปฏิรูปการวัดและประเมินผล ปฏิรูปการผลิตและพัฒนาครู แต่ก็ยังไม่เห็นผลการเปลี่ยนแปลงเชิงประจักษ์ สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การปฏิรูปการศึกษาไทยยังไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรม คือ การปฏิรูปส่วนใหญ่เป็น “การขับเคลื่อนจากบนลงล่าง (Top-down approach)” กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การออกนโยบายจากส่วนกลางให้ปฏิบัติตาม ซึ่งมักไม่สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพในแต่ละพื้นที่

จากวงจรปัญหาดังกล่าว การพึ่งพิงรัฐเพียงอย่างเดียวคงเป็นการล้มเหลวมากจนเกินไป ทั้งนี้ เราเชื่อมั่นว่า “ระบบการศึกษาที่ดีเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกคนในสังคม” จึงเป็นที่มาของยุทธศาสตร์หลักในการดำเนินงานของ TEP ดังนี้

๑. สร้างเครือข่ายและพื้นที่การทำงานร่วม (Platform) เพื่อให้องค์กร หน่วยงาน หรือ บุคคลที่ทำงานหรือสนใจงานด้านการศึกษาได้เข้ามาเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ตลอดจนแนวทางการทำงานร่วมกัน เพื่อให้เครือข่ายเกิดการยกระดับ และสานพลังเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ

๒. เปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ทางสังคม (Social Paradigm Movement) สร้างความเข้าใจเรื่องการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ รวมถึงสร้างความตระหนักรู้ถึงพลังและความสามารถในการร่วมเปลี่ยนแปลงการศึกษาของทุกคนในสังคม

๓. เชื่อมโยงการทำงานกับภาคนโยบาย โดยทำหน้าที่รวบรวมความคิดเห็นจากประชาชนทุกภาคส่วนเพื่อเป็นเสียงสะท้อนความต้องการจากผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้ที่ได้เผชิญกับปัญหาจริง ไปยังผู้กำหนดนโยบาย และสังเคราะห์ความคิดเห็นเหล่านี้บนฐานวิชาการเพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่จะสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงระบบได้จริง

TEP เชื่อว่าการผสมพลังผู้ขับเคลื่อนด้านการศึกษา และการกระตุ้นให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วม จะส่งผลให้ “การขับเคลื่อนจากล่างขึ้นบน (Bottom-up approach)” สัมฤทธิ์ผล ซึ่งเมื่อเชื่อมต่อกับข้อเสนอเชิงนโยบายบนฐานวิชาการ ก็จะช่วยให้การดำเนินงานสอดคล้องกับ “การขับเคลื่อนจากบนลงล่าง (Top-down approach)” ได้ในที่สุด

๑.๓ ภาคีเครือข่าย

๑. หอการค้าไทย
๒. มูลนิธิสยามกัมมาจล (SCBF)
๓. มูลนิธิเอสซีจี
๔. มูลนิธิเพื่อคนไทย
๕. มูลนิธิสตรี-ศฤงคารี (มสส.)
๖. มูลนิธิมิชชั่น วีระไวทยะ
๗. มูลนิธิไทยพีบีเอส

๘. คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๙. ศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษาและสถาบันวิจัยและพัฒนาวิชาชีพครูสำหรับอาเซียน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
๑๐. ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๑๑. สถาบันอาศรมศิลป์
๑๒. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรี
๑๓. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ)
๑๔. มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา (IRES)
๑๕. สถาบันคีนันแห่งเอเชีย
๑๖. มูลนิธิส่งเสริมการออกแบบอนาคตประเทศไทย
๑๗. สถาบัน RLG อาร์แอลจี (รักลูก เลิร์นนิ่ง กรุ๊ป)
๑๘. บริษัท เลิร์น เอ็ดดูเคชั่น จำกัด
๑๙. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
๒๐. สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.)
๒๑. A-chieve social enterprise
๒๒. โรงเรียนจิตเมตต์ ปฐมวัย
๒๓. Disrupt Technology Venture
๒๔. ธุรกิจเพื่อสังคม EdVISORY
๒๕. มูลนิธิโรงเรียนวันเสาร์ (Saturday School)
๒๖. ธุรกิจเพื่อสังคม EdWINGS

๒.

TEP Forum 2018

“ถึงเวลาเปลี่ยนการศึกษาไทย”

วันที่ ๕-๖ พฤษภาคม ๒๕๖๑

TEP Forum 2018 “ถึงเวลาเปลี่ยนการศึกษาไทย” จัดขึ้นเมื่อวันที่ ๕-๖ พฤษภาคม ๒๕๖๑ มีผู้เข้าร่วมงานกว่า ๘๐๐ คน และผู้ติดตามผ่านช่องทางออนไลน์กว่า ๑๐,๐๐๐ คน ทั้งนี้ เป้าหมายของงาน คือ ต้องการนำเสนอ ๓ ประเด็นใหญ่ ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ : การกำหนดผลลัพธ์ทางการศึกษา (The Desired Outcomes of Education) เพื่อเป็นเป้าหมายร่วมในการพัฒนาระบบการศึกษาไทย

ประเด็นที่ ๒ : ระบบการศึกษาที่ดีเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกคนในสังคม

ประเด็นที่ ๓ : ๘ มิติของการเปลี่ยนแปลงการศึกษา

โรงเรียนสุภาพะ โรงเรียนศตวรรษที่ 21

ผ.อ.

- รู้จักตนเอง
- รู้จักเพื่อน
- รู้จักสังคมรอบตัว
- รู้จักเทคโนโลยี

ผล

- เด็กมีทักษะการเรียนรู้
- ทักษะ IT
  - ทักษะชีวิต
  - ทักษะการแก้ปัญหา

ชุมชน

ประเมิน
เด็ก ครู โรงเรียน

ภาพการ

จิตศึกษา การเรียนรู้ปัญญาภายใน-ภายนอก
ลำลายมาศพัฒนา

2

วิธีการ
สอน

ผู้เรียน

- ใฝ่เรียน
- ใฝ่รู้
- ใฝ่ทำ

Lea

ครู

- ใฝ่เรียน
- ใฝ่รู้
- ใฝ่ทำ

คุณครู

๓.

การกำหนดผลลัพธ์ทางการศึกษา
(The Desired Outcomes of Education)
 เพื่อเป็นเป้าหมายร่วมในการพัฒนาระบบการศึกษาไทย

ระบบการศึกษาที่ดีต้องมีผลลัพธ์ทางการศึกษา (The Desired Outcomes of Education-DOE) ที่ชัดเจน เพื่อให้การจัดการศึกษาในแต่ละส่วนมุ่งไปในทิศทางเดียวกัน และบรรลุเป้าหมายเดียวกัน ในที่นี้ TEP ได้นำเสนอผลลัพธ์ทางการศึกษาสำหรับผู้เรียน ดังนี้

๑. มีคุณธรรม จริยธรรม (Ethic, Integrity, Justice-oriented, Good governance, Humanity) คุณธรรมและจริยธรรมเป็นรากฐานของการเป็นคนดีของสังคม ที่ต้องหล่อหลอมตั้งแต่วัยเด็กจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ

๒. รู้จักตนเอง (Self-awareness, Resilience, Emotional stability, Respect diversity) เด็กที่รู้จักตนเอง รู้ศักยภาพของตนเอง รู้สิ่งที่ชอบ รู้เป้าหมายที่ตนเองอยากไปให้ถึง จะเป็นบันไดก้าวแรกของการมีแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๓. เป็นเจ้าของการเรียนรู้ (Self-directed learner, Learning ability) เด็กที่มีแรงบันดาลใจในการเรียนรู้จะมีพลังและสามารถดูแลกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตัวเอง เขาจะสามารถค้นพบศักยภาพที่แท้จริงของตนเอง ครูและพ่อแม่จะทำหน้าที่สนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กแทนการชี้นำแบบเดิม

๔. ทำงานเป็นทีม (Team player, Collaborative ability, Contribution, Result-oriented) เด็กที่เป็นเจ้าของการเรียนรู้จะสามารถพัฒนาทักษะการอยู่ร่วมและทำงานกับผู้อื่น และจะเรียนรู้การยกระดับความสำเร็จที่เกิดจากการทำงานร่วมกัน

๕. พลเมืองที่มีส่วนร่วม (Engaged citizen) เด็กที่มีศักยภาพและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี จะสามารถพัฒนาเป็นพลเมืองที่ดี และร่วมสร้างสรรค์สังคม

๖. เก่งทันเทคโนโลยี (Technology-wise) เด็กต้องพัฒนาทักษะและความสามารถในการใช้เครื่องมือ และเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

ระบบการศึกษาที่ดีต้องมีผลลัพธ์ทางการศึกษา (DOE) ที่ชัดเจน เพื่อให้การจัดการศึกษาในแต่ละส่วนมีเข็มมุ่งไปในทิศทางเดียวกัน และสอดคล้องกันทั้งระบบ จึงจะได้ผลลัพธ์ที่ดี และตรงความต้องการของสังคม แต่ในขณะเดียวกัน ก็ต้องคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัยที่มีความแตกต่างกัน เปรียบเสมือนการสร้างบ้านที่ต้องเริ่มจากการสร้างรากฐานให้แข็งแรง และมั่นคง แล้วจึงค่อยก่อสร้างบ้านขึ้นทีละชั้นอย่างถูกต้องตามหลักทฤษฎี ไม่เช่นนั้นแล้ว การก่อสร้างอย่างเร่งรัดและไม่ถูกวิธีมีแต่จะทำให้บ้านทั้งหลังไม่แข็งแรง และมีโอกาสที่จะล้มครืนลงได้ในเวลาไม่นาน

การจัดการศึกษาในแต่ละช่วงวัยต้องออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัยด้วย โดยในช่วงเด็กก่อนวัยเรียนหรือเด็กปฐมวัยควรเน้นที่การพัฒนา ร่างกาย อารมณ์ และสมอง เน้นการสร้างทักษะสมองเพื่อการจัดการชีวิตให้สำเร็จ (Executive Function-EF) เพื่อเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ในช่วงต่อไป

ในช่วงวัยประถมศึกษา ควรเน้นการสร้างทักษะชีวิตเพื่อให้สามารถดูแลตัวเอง มีความรับผิดชอบ และอยู่ร่วมกับผู้อื่น

ในช่วงวัยมัธยมศึกษาตอนต้น ควรเน้นส่งเสริมให้เด็กค้นหาตนเองด้วยการทดลองและมีประสบการณ์จริง เพื่อมีโอกาสได้เรียนรู้ว่าตนเองชอบสิ่งใด ได้รู้ถึงศักยภาพและความถนัดของตนเอง และสามารถค้นหาทางเดินของชีวิตที่เหมาะสมกับตนเองได้เร็วที่สุด

ในช่วงวัยมัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีวฯ ปวช. หรือมหาวิทยาลัย ควรเน้นการหนุนเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ในสิ่งที่ชอบ เพื่อพัฒนาทักษะและความรู้ให้พร้อมไปเผชิญกับโลกการทำงานจริง ควรจัดการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ตั้งใจ ไม่ใช่การเรียนรู้เฉพาะทฤษฎีอย่างที่เคยเป็นมา ผู้ที่รู้จักตนเองและได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองรักย่อมมีพลังนำไปสู่ความสำเร็จ

“คนที่รู้จักตนเอง
และได้เรียนรู้ในสิ่งที่รัก
ย่อมมีพลัง
ไปสู่ความสำเร็จ”

มัธยมปลาย
อาชีวะ ปวช.
ปวส.
มหาวิทยาลัย

เน้นการเรียนรู้
จากการปฏิบัติจริง
เพื่อไปสู่เป้าหมาย
ที่ตั้งไว้

มัธยมต้น

เน้นส่งเสริมให้
ค้นหาตนเองด้วย
การทดลองจาก
ประสบการณ์จริง

ประถมศึกษา

เน้นทักษะชีวิต
ในการดูแล
ตนเองและการ
อยู่ร่วมกับผู้อื่น

ปฐมวัย

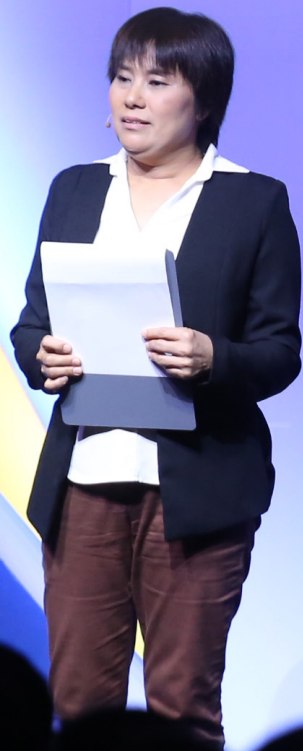
เน้นการพัฒนา
ร่างกาย
อารมณ์ สมอง
และ EF

- เรียนรู้ตลอดชีวิต
- Active Learning
- ตั้งคำถามเอง ค้นหาคำตอบเอง

TEP FOR

ถึงเวลาเปลี่ยน

5 - 6 พฤษภาคม

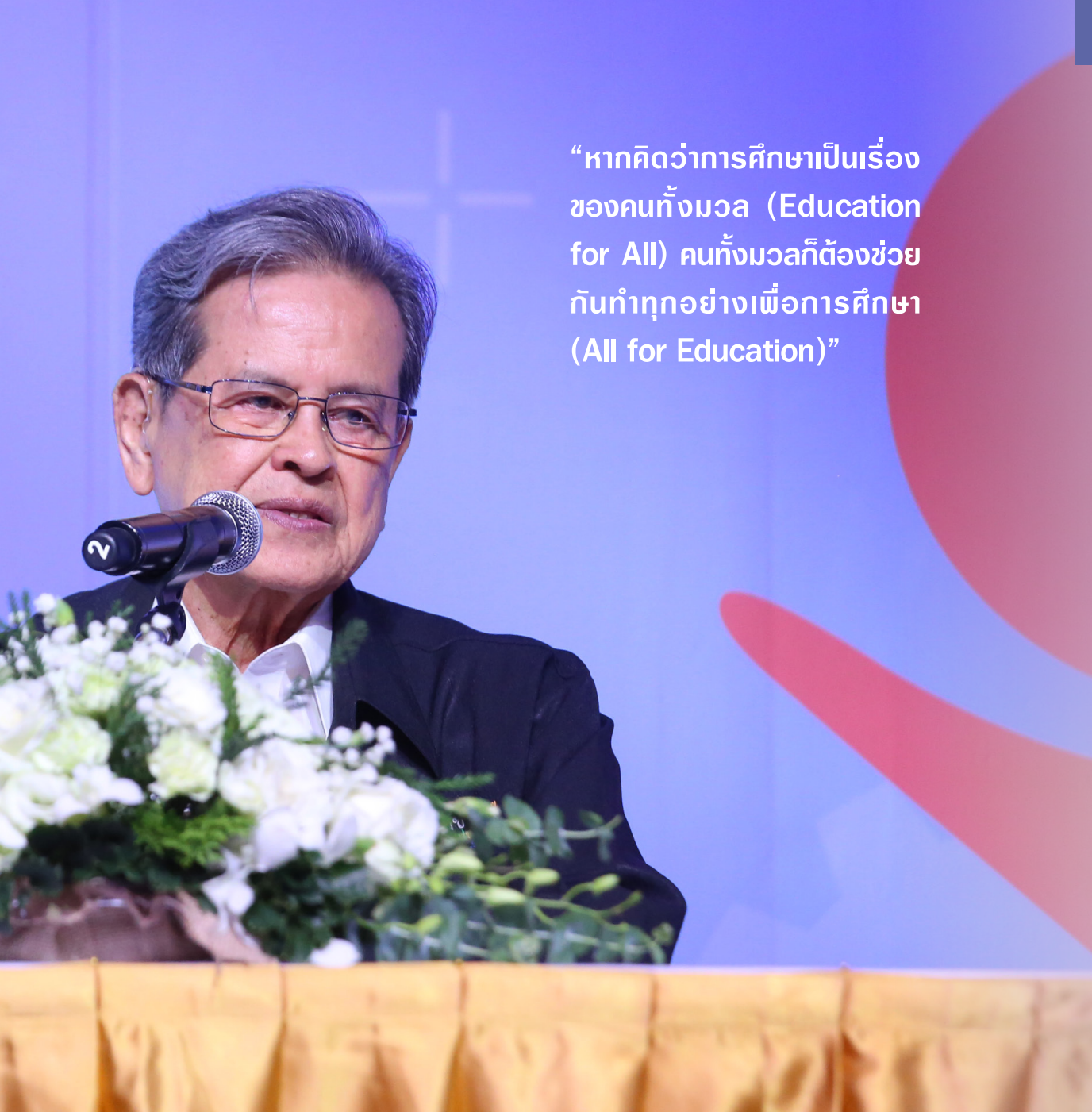

FORUM 2018

เปลี่ยนการศึกษาไทย

พฤษภาคม 2561

“หากคิดว่าการศึกษาเป็นเรื่อง
ของคนทั้งมวล (Education
for All) คนทั้งมวลก็ต้องช่วย
กันทำทุกอย่างเพื่อการศึกษา
(All for Education)”

๔.๑ ปาฐกถา ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี

ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี เป็นนักคิด นักเขียน นักวิชาการด้านสาธารณสุข ด้านการศึกษา และนักยุทธศาสตร์ผู้ขับเคลื่อนงานด้านสังคม ทั้งยังเป็นผู้นำเสนอทฤษฎี “สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา” โดย “ภูเขา” หมายถึง สิ่งยากที่ดูเหมือนเขยื้อนไม่ได้ แต่สามารถจัดการให้เขยื้อนได้ด้วยโครงสร้างสามเหลี่ยม ได้แก่ มุมที่ ๑ การสร้างความรู้ที่เกี่ยวข้อง มุมที่ ๒ การเคลื่อนไหวทางสังคม และมุมที่ ๓ อำนาจรัฐ หรืออำนาจทางการเมือง

การศึกษาถือเป็นเรื่องสำคัญที่สุดเพราะการศึกษาคือชีวิต และชีวิตก็คือการศึกษา การศึกษาเป็นเรื่องของทุกคน และเพราะการปฏิรูปการศึกษาเป็นเรื่องที่ยากและซับซ้อน ทุกคนทุกภาคส่วนจึงต้องร่วมมือกันเพื่อให้เห็นผลสำเร็จ หากคิดว่าการศึกษาเป็นเรื่องของคนทั้งหมด (Education for All) คนทั้งหมดก็ต้องช่วยกันทำทุกอย่างเพื่อการศึกษา (All for Education) ด้วย

ศักยภาพการเป็นมนุษย์คือการเรียนรู้ การเรียนรู้ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์ สัตว์มีการเรียนรู้ได้จำกัด สัตว์เรียนรู้ทุกอย่างรอบได้อย่างนั้นตลอดชีวิต ส่วนมนุษย์แม้ไม่รู้อะไรเลยตั้งแต่เกิด แต่เมื่ออาศัยการเรียนรู้ก็จะพูดเป็น ทำงานเป็น มีจิตสำนึกใหม่ได้ อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขได้ ดังนั้นเมื่อมนุษย์มีศักยภาพในการเรียนรู้ก็ควรเรียนรู้ให้ได้มากที่สุด และหน้าที่ของเราทุกคนคือช่วยให้เพื่อนมนุษย์ได้พบการเรียนรู้ที่ดีที่สุดด้วย

การศึกษาไม่ควรเป็นเรื่องของการท่องจำ เพราะการท่องจำจะลดทอนความสามารถในการเรียนรู้ของมนุษย์ลงไปอย่างมาก ระบบการศึกษาที่ดีควรเป็นระบบที่ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนให้เต็มศักยภาพ ส่งเสริมความเป็นมนุษย์ที่หลากหลายให้สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตเมื่อเข้าไปอยู่ในสังคมได้ ซึ่งเราเรียกว่า “การศึกษารักษาทุกโรค” มีแนวทาง ๑๐ ประการที่ตั้งไว้เป็นเค้าโครงให้คนไทยได้ช่วยกันคิดและพัฒนาต่อไปในอนาคต

๑. ส่งเสริมการเรียนรู้โดยใช้ชีวิตเป็นตัวตั้ง ไม่ใช่วิชาเป็นตัวตั้ง ชีวิตไม่ใช่การบังคับท่องจำ

๒. มีทางเลือกที่หลากหลายตามความถนัด มนุษย์จะมีความสุขเมื่อได้ทำในสิ่งที่ตนชอบ และจะทำสิ่งนั้นได้ดี การเรียนรู้ที่ดีต้องทำให้ผู้เรียนมีความสุข ทุกคนสามารถเป็นคนเก่งได้ในทางที่ต่างกัน

๓. เน้นการลงมือทำเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ฝึกให้ทำเป็น สื่อสารเป็น จัดการเป็น อยู่ร่วมและทำงานกับผู้อื่นเป็น จนสามารถประกอบสัมมาชีพและมีรายได้ การเรียนรู้ที่ดีที่สุดคือเมื่อได้ลงมือทำ

๔. พัฒนาบุคลิกที่ดีงาม เช่น ความสุจริต การมีจิตสำนึกสาธารณะ ความอดทน ความรับผิดชอบ ความใฝ่การเรียนรู้

๕. สร้างสมรรถนะในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ให้เข้าใจความจริงที่ลึกและรอบด้าน เพื่อนำมาสู่การตัดสินใจที่ดีขึ้น

๖. เข้าถึงความงามที่ดำรงอยู่ในสรรพสิ่ง การทำงานที่ชอบจะช่วยพัฒนาจิตใจ

๗. ส่งเสริมให้มีจินตนาการที่กว้างใหญ่ไพศาล จินตนาการย่อมมาก่อนความรู้

๘. มีสติและปัญญาที่จะเข้าถึงความจริง ความดี ความงาม เพื่อมีความสุขมากขึ้นเรื่อยๆ

๙. เรียนรู้ร่วมกันผ่านการปฏิบัติในสถานการณ์จริง (Interactive learning through action) เพื่อสร้างปัญญาร่วม นวัตกรรม อัจฉริยภาพกลุ่ม (Collective wisdom) อันจะทำให้เรื่องยากๆ สำเร็จได้ เกิดความสุขประดุจบรรลุนิพพาน และเกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตัวคน องค์กร และ สังคม (Transformation)

๑๐. ครูคือกัลยาณมิตร ครูเป็นผู้ส่งเสริมการเรียนรู้และร่วมเรียนรู้ไปด้วย ครูไม่ได้เป็นเพียงผู้ถ่ายทอด เพราะหากครูถ่ายทอดอย่างเดียว ครูจะล้าสมัย ไม่พัฒนาและไม่มีคุณภาพ

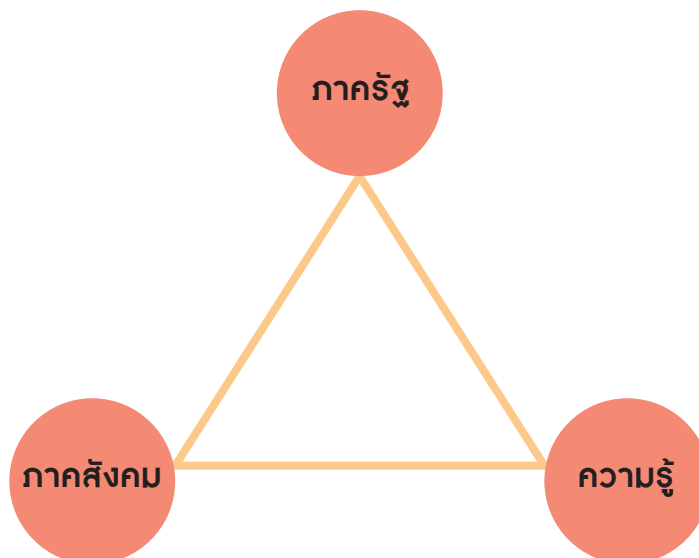

การศึกษาที่ควรจะงอกงามหลากหลายอย่างไม่มีที่สิ้นสุดกลับถูกควบคุมด้วยระบบราชการ ปัจจุบันระบบการศึกษาไทยยังเป็นระบบปิดพื้นที่ นั่นคือหลักสูตรที่ใช้ในโรงเรียนทั่วประเทศ จะถูกควบคุมโดยส่วนกลางหรือกระทรวงศึกษาธิการ ควบคุมโดยกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง รวมถึงหน่วยงานอื่นๆ อีกหลายชั้น ทำให้โรงเรียนไม่สามารถมีนวัตกรรมการเรียนรู้ในพื้นที่ได้ ความพยายามในการปฏิรูปการศึกษาภายในระบบปิดพื้นที่เช่นนี้จึงทำได้ยากและยังไม่เคยเห็นผลสำเร็จ

ดังนั้นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาจึงต้องเปิดพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยรัฐบาลต้องเข้ามาช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้แต่ละจังหวัดเปิดพื้นที่ให้โรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ผู้ปกครอง ภาคประชาสังคม ภาคธุรกิจ ฯลฯ เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาต้องปรับบทบาทจากการควบคุมมาเป็นการสนับสนุนเชิงนโยบาย บุคลากรและองค์กรการศึกษาในจังหวัดควรรวมตัวกันเป็นภาคีปฏิรูปการศึกษาในพื้นที่ภายใต้กลไกการร่วมประสานพลังกันอย่างไม่เป็นทางการ

แต่ละจังหวัดควรจัดกลไกการขับเคลื่อนที่ไม่เป็นทางการเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องทางปัญญา ตัดปัญหาความไร้เสถียรภาพของระบบราชการ ในกลุ่มภาคีต้องมีหลากหลายเครือข่าย เช่น เครือข่ายปฏิรูปการเรียนรู้ เครือข่ายคุณภาพเด็ก เยาวชนและครอบครัว เครือข่ายครูและโรงเรียน เครือข่ายผู้ปกครองและประชาคมปฏิรูปการศึกษา เครือข่ายภาคธุรกิจกับการปฏิรูปการศึกษา เครือข่ายยุทธศาสตร์ การสื่อสารเพื่อปฏิรูปการศึกษา เครือข่ายสถาบันวิจัยระบบการศึกษา

นอกจากนี้ เราควรใช้ “ทฤษฎีสามเหลี่ยมเขยื้อนปฏิรูปการศึกษา” ซึ่งดัดแปลงมาจาก “ทฤษฎีสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา” ที่ใช้ในระบบสุขภาพ สามเหลี่ยมนี้ต้องทำงานผสานกัน ระหว่างมุมที่ ๑ ความรู้: ควรสร้างความรู้ที่เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ เพราะหากไม่มีความรู้ หรือ ความรู้ยังไม่เพียงพอ การปฏิรูปก็จะไม่สำเร็จได้ มุมที่ ๒ ภาคสังคม: กระตุ้นให้ชุมชนขับเคลื่อน และมุมที่ ๓ ภาครัฐ: ภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณและอำนวยความสะดวกให้การขับเคลื่อนบรรลุวัตถุประสงค์

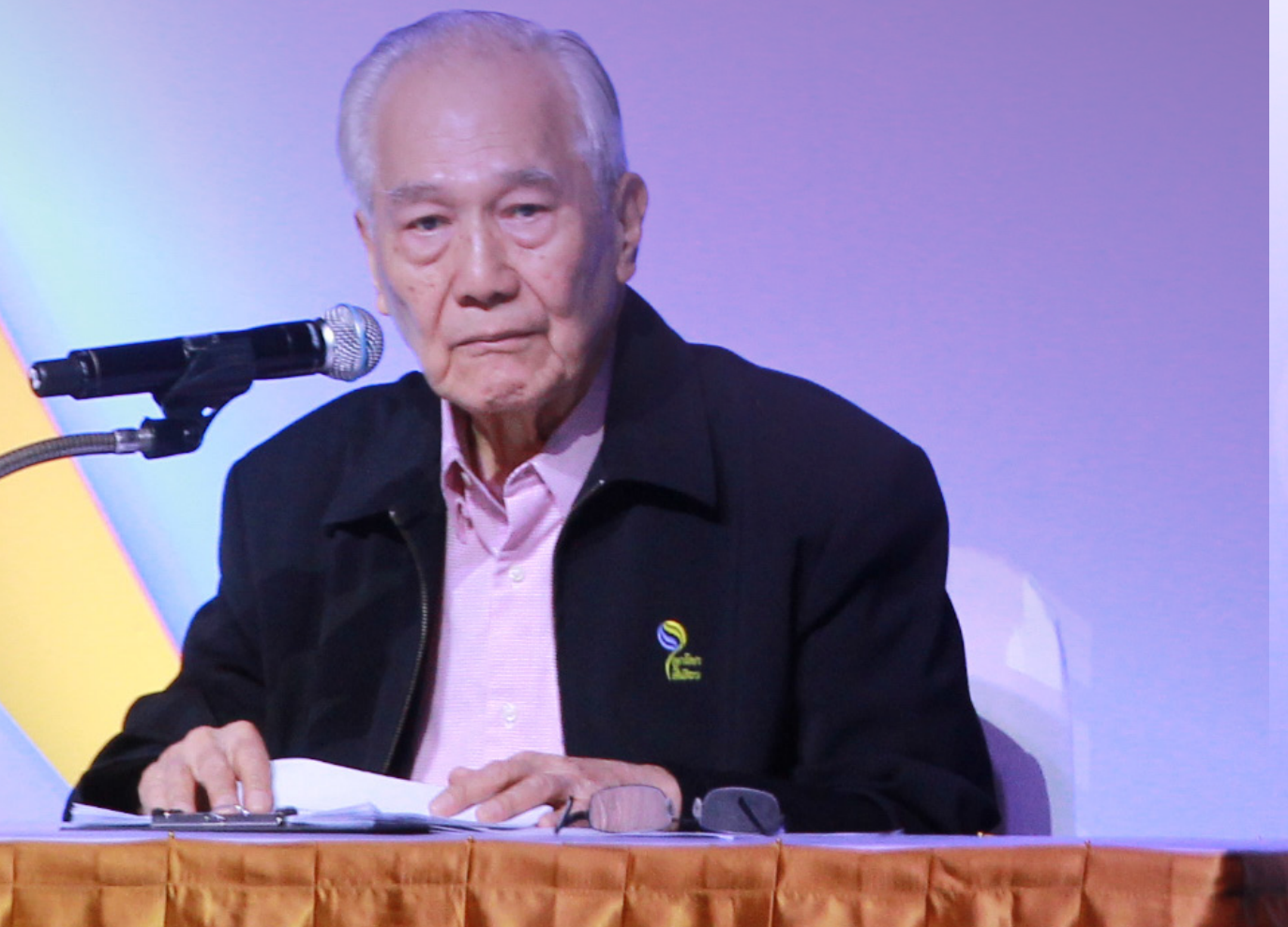
เราควรสร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ในการขับเคลื่อนเรื่องที่ซับซ้อนและยากที่จะสำเร็จ ผ่านการเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติในสถานการณ์จริง อันจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน ๘ ประการ คือ

๑. เคารพศักดิ์ศรีคุณค่าความเป็นคนของทุกคน
๒. เคารพความรู้ในตัวคน
๓. เอื้ออาทรและจริงใจต่อกัน
๔. เกิดความเชื่อถือไว้วางใจกัน
๕. เกิดสามัคคีธรรม เป็นพลังทางสังคม
๖. เกิดปัญญาร่วมนวัตกรรม
๗. ฝ่าความยากไปสู่ความสำเร็จ
๘. เกิดความสุขประดุจบรรลุนิพพาน

หากเราช่วยกันขับเคลื่อนระบบการศึกษาไทย โดยทุกองค์กรทุกสถาบันมีส่วนร่วม จะเกิดการเคลื่อนไหวเต็มแผ่นดิน เกิดสังคมอุดมปัญญา เกิดสังคมอุดมสุข นำไปสู่ Transformative Development สำหรับประเทศไทยและสำหรับโลกในอนาคต

อุปสรรคด้านการศึกษาของชาติล้วนเป็น
อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากคนทั้งสิ้น
จึงต้องให้คนเป็นผู้แก้ โดยเฉพาะคนรุ่นหนุ่มสาว
ผู้ใหญ่ต้องปล่อยให้คนรุ่นใหม่มีบทบาทมากขึ้น
ลดความเป็นเจ้าของลง ควบคุมน้อยลง

๔.๒ ปาฐกา คุณอนันท์ ปันยารชุน

คุณอนันท์ ปันยารชุน เริ่มต้นชีวิตการทำงานที่กระทรวงการต่างประเทศด้วยการดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้แทนถาวรแห่งประเทศไทยประจำสหประชาชาติ นครนิวยอร์ก ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ทั้งยังมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศโดยดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ๒ สมัย และเป็นประธานคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญของสภาร่างรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งในองค์กรต่างๆ เช่น ทูตขององค์การยูนิเซฟประจำประเทศไทย ประธานกรรมการกิตติมศักดิ์มูลนิธิสร้างรอยยิ้ม ประธานที่ปรึกษากรรมการสภาสถาบันวิทยสิริเมธี กรรมการที่ปรึกษาองค์การเพื่อความโปร่งใสนานาชาติที่ปรึกษาคณะกรรมการมูลนิธิองค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) และประธานคณะกรรมการอำนวยการ TEP

การศึกษาไม่มีใครเป็นเจ้าของเพียงคนเดียว การศึกษาไม่ได้เป็นเรื่องของรัฐบาลเท่านั้น เราต้องเปลี่ยนทัศนคติ เปลี่ยนวิธีคิดว่าผู้ที่อยู่ในระบบราชการเป็นเจ้าของระบบการศึกษา เขาไม่มีสิทธิ์มาควบคุม แต่มีหน้าที่อำนวยความสะดวก เพราะการศึกษาเป็นเรื่องของส่วนรวม การศึกษาเป็นเรื่องของทุกคน

เมื่อก้าวสู่ศตวรรษใหม่ ภูมิทัศน์ด้านการศึกษาของโลกเปลี่ยนแปลงไปมาก ประเทศต่าง ๆ พยายามปรับตัว และตั้งเป้าหมายว่า จะสร้างระบบการศึกษาที่ดีสำหรับประชาชน และมีขีดความสามารถแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ได้ การทุ่มเทงบประมาณจำนวนมหาศาล การระดมผู้เชี่ยวชาญกร่างแผนปฏิรูปการศึกษา การเสนอสารพัดวิธีการ แนวทาง นวัตกรรม และมาตรการเกิดขึ้นมากมาย รัฐบาลต่างก็หล่อเลี้ยงความหวังว่า จะนำพาระบบการศึกษาของประเทศไปให้ถึงคำว่า “คุณภาพ” และ “ดีที่สุด” จะยกระดับความเสมอภาคทางการศึกษาและความเท่าเทียมด้านโอกาสเพื่อเป็นหลักประกันว่าเด็กทุกคนจะเข้าถึงระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ

อย่างไรก็ตาม บทเรียนจากหลายประเทศ สะท้อนให้เห็นว่า การสร้างการศึกษาที่มีคุณภาพนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย และไม่ได้สำเร็จได้ในระยะเวลาอันสั้น แต่ต้องมีความต่อเนื่อง และต้องอาศัยพลังความคิดและพลังความร่วมมือของคนทุกภาคส่วนในประเทศ เพราะการศึกษาเป็นระบบที่ซับซ้อน และมีพลวัตตามระบบเศรษฐกิจ ระบบสังคม และเชื่อมโยงไปถึงปัจเจกบุคคล

หากมองคุณภาพการศึกษาประเทศไทยผ่านการจัดอันดับนานาชาติ และงานวิจัยต่างๆ จะพบปัญหามากมาย เช่น ความเหลื่อมล้ำในการจัดการศึกษาคุณภาพ ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนคุณภาพครูอาจารย์ การวัดผลการเรียนรู้ ยิ่งไปกว่านั้น การเข้าสู่ศตวรรษใหม่และการปฏิวัติอุตสาหกรรมยุคที่ ๔ ส่งผลให้ระบบการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพนี้ไม่ทันการเปลี่ยนแปลง ไม่ตอบสนองต่อความต้องการ และไม่ตอบโจทย์วิถีการใช้ชีวิตของคนในโลกยุคใหม่ คำถามสำคัญ คือ ระบบการศึกษาควรต้องปรับตัวอย่างไร ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เชี่ยวกราดเช่นนี้

เราจึงจำเป็นต้องกำหนดเส้นทางอนาคตของประเทศใหม่ ดังนี้

๑. สร้างเป้าหมายร่วมกัน

ระบบการศึกษาต้องสร้างคนที่มีศักยภาพแบบใหม่ หรือผลลัพธ์ปลายทางของการศึกษา (The Desired Outcomes of Education)

(๑) **มีคุณธรรม จริยธรรม** (Ethics, Integrity, Justice-oriented, Good governance, Humanity)

(๒) **รู้จักตนเอง** (Self-awareness, Resilience, Emotional stability, Respect diversity)

(๓) **เป็นเจ้าของการเรียนรู้** (Self-directed learner)

(๔) ทำงานเป็นทีม (Team Player, Collaborative ability, Contribution, Result-oriented)

(๕) พลเมืองมีส่วนร่วม (Engaged citizen)

(๖) เก่งทันเทคโนโลยี (Technology-wise)

๒. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก

เพื่อเตรียมเด็กให้มีศักยภาพในการเผชิญกับโลกที่ท้าทาย

(๑) Self Domain สร้างประสบการณ์ให้เด็กรู้จักตนเอง พัฒนาตนเองต่อเนื่อง

(๒) Readiness Domain สร้างประสบการณ์ให้พร้อมสำหรับการเรียนรู้ใหม่ๆ ที่ท้าทาย และเผชิญโลกตามความจริง

(๓) Competence Domain สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ฝึกให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ ได้คิด ได้ทำ และฝึกให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ เช่น การมีวินัย การจัดการตนเอง หรือการทำงานร่วมกับผู้อื่น

(๔) Inquiry Domain ฝึกทักษะและกระตุ้นให้เด็กสงสัย ตั้งคำถาม และค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบด้วยตนเอง

๓. จิตสำนึกใหม่

เพราะการศึกษาแบบใหม่จะสำเร็จได้ ทุกภาคส่วนต้องเปลี่ยน Mindset อย่างน้อย ๓ ประการ

(๑) การจัดการศึกษาต้องยึดความต้องการของผู้เรียน (Demand side) มุ่งเอาชีวิตเด็กเป็นตัวตั้ง เพราะเด็กคือผู้ที่กำลังเผชิญหน้ากับความท้าทายและการเปลี่ยนแปลง การจัดการศึกษาต้องออกแบบให้เหมาะกับเด็ก และตรงกับศักยภาพเด็กแต่ละบุคคล

(๒) พ่อแม่และสังคมต้องไม่ผลักความรับผิดชอบให้กับครูและโรงเรียนฝ่ายเดียว เพราะเด็กเรียนรู้ทุกที่ เรียนรู้ได้จากทุกคน และเรียนรู้ตลอดเวลา ทุกคนต้องมีบทบาทรับผิดชอบ

(๓) ความสำเร็จของการศึกษาไม่ใช่การแข่งขัน ไม่ได้ตัดสินจากคะแนนผลสัมฤทธิ์ หรือ ใบปริญญา แต่อยู่ที่ความรู้ ทักษะ และทัศนคติประกอบกัน การจ้างงานยุคใหม่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการ “จบจากที่ไหน” หรือ “จบอะไรมา” แต่ขึ้นอยู่กับ “ทำอะไรเป็น”

๔. การสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

- **ผู้เรียน** ตระหนักว่าโลกในอนาคตมีความท้าทาย ต้องค้นหาตนเอง พัฒนาศักยภาพให้พร้อม
- **พ่อแม่** เปลี่ยนความคิดจากผู้กำหนดชะตาชีวิตลูก เป็นผู้สร้างโอกาสและสนับสนุนการเรียนรู้ตามศักยภาพและความต้องการของเด็ก
- **ครู** เปลี่ยนจากผู้พำสอนวิชาความรู้ เป็นผู้ค้นหาและส่งเสริมศักยภาพเด็ก เปลี่ยนการเรียนตามตำรา ไปเป็นกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพตามเป้าหมายของเด็ก
- **โรงเรียน** เป็นสถานที่สร้างแรงบันดาลใจ ที่ฝึกประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็ก เป็นสนามซ้อมเพื่อเตรียมพร้อมเผชิญโลกจริง
- **รัฐ** เป็นผู้อำนวยการความสะดวก สนับสนุน และเปิดกว้างให้ทุกภาคส่วนเข้าร่วมและรับผิดชอบ
- **ชุมชน** สังคมเป็นพื้นที่สร้างโอกาสการเรียนรู้นอกห้องเรียนอย่างปลอดภัย

การศึกษาเป็นเรื่องที่สำคัญมาก บิดา “คุณอนันต์ ปันยารชุน” ทำอาชีพครูและเป็นผู้บริหารโรงเรียน ทำให้ได้เห็นความเอาใจใส่ของพ่อแม่ในเรื่องการศึกษาของลูก เมื่อเข้าโรงเรียนได้เรียนรู้จากครูที่ให้ความเอาใจใส่ ไม่ใช่แค่เรื่องการเรียนอย่างเดียว แต่พยายามปลูกฝังให้เด็ก รักโรงเรียน รักการศึกษา

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากบิดา ครู ครูใหญ่ คือ การศึกษาไม่มีใครเป็นเจ้าของเพียงคนเดียว การศึกษาไม่ได้เป็นเรื่องของรัฐบาลเท่านั้น เราต้องเปลี่ยนทัศนคติ เปลี่ยนวิธีคิดว่าผู้ที่อยู่ในระบบราชการเป็นเจ้าของระบบการศึกษา เขาไม่มีสิทธิ์มาควบคุม แต่มีหน้าที่อำนวยความสะดวก เพราะการศึกษาเป็นเรื่องของส่วนรวม เป็นเรื่องของทุกคน โดยเฉพาะพ่อแม่ผู้ปกครอง ซึ่งมีบทบาทสำคัญมาก ทุกคนต้องเป็น Partnership กันในการปฏิรูปการศึกษา ไม่มีการบังคับควบคุม แต่เป็นการทำงานร่วมกัน ต่างคนต่างรู้บทบาทของตนเอง

ประเทศไทยเสียเวลามากเกือบร้อยปี ถึงเวลาแล้วที่ทุกคนต้องร่วมมือกันเปลี่ยนแปลง การศึกษาไทยให้สร้างความหวัง สร้างอนาคตแก่ชาติ สร้างเด็กให้สามารถเผชิญความท้าทาย โดยหวังว่าเวทีภาคีเพื่อการศึกษาไทยจะเป็นพื้นที่ให้ทุกคนในสังคมได้ร่วมคิด ร่วมแลกเปลี่ยน ความคาดหวัง แนวทาง ประสบการณ์ และนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลต่อไป

อุปสรรคด้านการศึกษาของชาติล้วนเป็นอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากคนทั้งสิ้น จึงต้องให้คนเป็นผู้แก้ โดยเฉพาะคนรุ่นหนุ่มสาว ผู้ใหญ่ต้องปล่อยให้คนรุ่นใหม่มีบทบาทมากขึ้น ลดความเป็นเจ้าของลง ควบคุมน้อยลง เราต้องสร้างบรรยากาศในประเทศไทยเพื่ออำนวยความสะดวกให้สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นได้จริง

๔.๓ TEP Talk อาจารย์รองทอง บุญประคอง

อาจารย์กรองทอง บุญประคอง ก่อตั้งโรงเรียนจิตตเมตต์ซึ่งเป็นโรงเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยด้วย “แรงขับเคลื่อนแห่งความเป็นแม่” อย่างแท้จริง โดยมีความเชื่อที่ว่า เด็กอายุ ๐-๘ ปีเป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุด แต่เนื่องจากโรงเรียนอนุบาลในยุคก่อนยังไม่ตระหนักถึงความรับผิดชอบอันใหญ่หลวงนี้ อาจารย์กรองทองจึงตัดสินใจสร้างโรงเรียนขึ้นเองเพื่อให้เป็นโรงเรียนที่พร้อมจะดูแลเด็กเล็กด้วยความรัก เสมือนแม่ดูแลลูก

การที่อาคารหลังหนึ่ง
จะตั้งอยู่ได้อย่างแข็งแรง มั่นคง
ต้องมีเสาเข็มหรือรากฐานที่ดี
ในเมื่อเรายังรอให้อาคาร
ตอกเสาเข็มให้ครบได้
ทำไมเราจะรอให้ลูกมนุษย์
สร้างรากฐานแห่งชีวิต
ให้แข็งแรงก่อนไม่ได้

Talk :

“ยุติ...ตั้งสติ...คิดใหม่...กับการศึกษาปฐมวัย”

อาจารย์กรทองตั้งโจทย์ข้อแรกให้กับชีวิตการเป็นแม่ว่า “เราจะเลี้ยงดูลูกอย่างไรให้เขาเติบโตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขแม้ในวันที่เขาไม่มีเรา และผู้อื่นก็ต้องมีความสุขด้วยที่มีลูกเราอยู่บนโลกใบนี้” โจทย์ข้อต่อมาคือ “เราจะหาโรงเรียนที่ดีให้ลูกได้อย่างไร” เพราะภาพที่ครูประจำชั้นคอยส่งให้เด็กทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ยังคงมีอยู่ในโรงเรียนยุคปัจจุบันซึ่งเป็นภาพเดียวกับที่อาจารย์กรทองเคยเห็นสมัยเป็นนักเรียนเมื่อหลายสิบปีก่อน จึงเกิดคำถามขึ้นว่า “การศึกษาไทยจะตอบโจทย์อนาคตลูกเราได้จริงหรือ”

ความคิดนี้จึงเป็นที่มาให้อาจารย์กรทองก่อตั้งโรงเรียนเพื่อสร้างการเรียนรู้ที่มีคุณค่าต่อเด็ก ต่อครอบครัวและต่อสังคมอย่างแท้จริง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ต้องเริ่มตั้งแต่ช่วงปฐมวัย เพราะเด็กจะเติบโตเป็นคนอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับช่วงปฐมวัยเพราะเป็นวัยแห่งรากฐานของชีวิต

การเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระมีความหมายมากสำหรับเด็กวัยนี้ เพราะเป็นช่วงที่สมองมีพัฒนาการอย่างรวดเร็ว เด็กควรเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตนเอง ได้วางเป้าหมาย เผชิญปัญหา จัดการอุปสรรค สรุบทบทเรียน หาทางพัฒนาในครั้งต่อไปด้วยตัวเอง เด็กจะสุขใจที่ได้คิด ภูมิใจที่ได้สร้างสรรค์ เขาจะกล้าคิด กล้าทำ กล้าแก้ปัญหา นอกจากนี้ เด็กควรมีโอกาสได้เห็นตนเอง ได้ประเมินตนเอง ได้พัฒนาตนเองให้เป็นคนที่มีคุณค่าจนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

เด็กทุกคนล้วนเกิดมาพร้อมศักยภาพล้นเหลือ แต่การประคับประคองให้ศักยภาพเหล่านี้แข็งแกร่งเติบโตตามตัวเด็กไปด้วยต้องอาศัยการหล่อหลอมจากทั้งพ่อแม่ ครู นักการศึกษา และคนไทยทุกคน ที่ควรตั้งเป้าหมายเรื่องการสร้างการเรียนรู้แก่เด็กให้ชัดเจนและปฏิบัติให้สอดคล้องกับเป้าหมาย เพื่อให้เด็กเรียนรู้ในการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข และสร้างความสุขให้กับผู้อื่น

๔.๔ TEP Talk คุณสรวิศ ไพบุลย์รัตนาก

คุณสรวิศ ไพบุลย์รัตนาก หรือ ครูยี่ราฟ จบการศึกษาจากคณะวิศวกรรมศาสตร์ สาขาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำงานด้านโปรแกรมมิ่งได้เพียง ๑ ปี ก็เริ่มสนใจปัญหาด้านสังคม จึงเข้าร่วมโครงการ Teach For Thailand โดยเป็นครูคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมต้น

ในช่วง ๒ ปีที่เป็นครูสอนในโรงเรียน ครูยี่ราฟได้ก่อตั้งและพัฒนา Saturday School Foundation หรือ มูลนิธิโรงเรียนวันเสาร์ ซึ่งเป็นระบบการจัดการและพัฒนาอาสาสมัครให้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเด็กมัธยมต้น เพื่อการพัฒนาศักยภาพสูงสุดของตนเองผ่านวิชานอกหลักสูตร ปัจจุบันได้สร้างการเรียนรู้มากกว่า ๔ ปี โดยมีอาสาสมัครที่เข้าร่วมโครงการแล้วกว่า ๓๐๐ คน และนักเรียนอีกกว่า ๑,๐๐๐ คน

เด็กบางคนสอบตกในวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นวิชาที่เขาไม่ชอบ แต่กลับทำผลงานได้อย่างดีเลิศในวิชาออกแบบที่เขาสนใจ โดยสามารถสร้างโมเดลบ้านได้สวยงามเทียบเท่าผลงานของนิสิตปี ๑ คณะสถาปัตยกรรมในมหาวิทยาลัย

เราอาจมีคำถามว่าใครสมควรเป็นผู้สร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กที่จะเป็นอนาคตของชาติต่อไป แต่ในความเป็นจริงเราไม่จำเป็นต้องรอใครเลย

เราทุกคนควรร่วมเปลี่ยนแปลงการศึกษาของเด็กไทยกันในวันนี้ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เราอยากเห็นในอนาคต

Talk :

“เราคงไม่สามารถวัดศักยภาพของปลา...จากการปีนต้นไม้ได้”

จากที่ได้เห็นปัญหาสังคมมากมายเกิดขึ้นในประเทศไทย “ครูยี่ราฟ” คิดว่า หากปล่อยทุกอย่างไปเป็นแบบเดิม เราก็จะมีชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่แม้แต่เราเองก็ไม่ต้องการ ครูยี่ราฟจึงตัดสินใจมาเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโครงการ “Teach For Thailand” โดยสอนวิชาคณิตศาสตร์ให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสของกรุงเทพมหานครเป็นระยะเวลา ๒ ปี ครูยี่ราฟพบว่าแม้เด็ก ๆ จะมาจากครอบครัวยากจน แต่จริงๆ แล้วมีศักยภาพในตัวมากมาย

อย่างไรก็ตาม ครูยี่ราฟพบว่าวิชาคณิตศาสตร์คงไม่เพียงพอที่จะพัฒนาเด็กไปสู่คนคุณภาพอย่างที่ควรเป็น จึงได้สร้างการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน โดยพาเด็ก ๆ ไปเปิดโลกกว้างหาประสบการณ์ใหม่ๆ นอกสถานที่ ส่วนการเรียนรู้ในห้องเรียน ก็พยายามสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กอยากเรียนรู้อยู่เสมอและอยากพัฒนาศักยภาพตนเอง

ครูยี่ราฟเริ่มต่อยอดทำโครงการสอนเด็กวันเสาร์ โดยครูผู้สอนเป็นอาสาสมัคร เรียกโครงการนี้ว่า Saturday School ซึ่งเด็กที่ผ่านโครงการนี้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนเมื่อเทียบกับเพื่อนในชั้นเรียน กลายเป็นเด็กที่มีแรงบันดาลใจและแรงขับเคลื่อนภายใน รวมถึงสามารถไปเรียนต่อระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงได้

ตัวอย่างกรณีศึกษา เช่น เด็กบางกลุ่มมักชอบตกในวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นวิชาที่พวกเขาไม่ชอบ แต่กลับทำผลงานได้อย่างดีเลิศในวิชาออกแบบที่เขาสนใจ โดยครูผู้สอนเป็นครูอาสาที่มีความเชี่ยวชาญด้านนั้นๆ จากงานที่ทำเป็นประจำอยู่แล้ว ซึ่งหลังจากการเรียนในโครงการ Saturday School เพียง ๑๐ สัปดาห์ เด็กสามารถสร้าง

โมเดลบ้านได้สวยงามเทียบเท่าผลงานของนิสิตชั้นปีที่ ๑ ของคณะสถาปัตยกรรมในมหาวิทยาลัย หรือ เด็กบางคนไม่กล้าพูดไม่กล้าแสดงออก แต่เมื่อได้เรียนวิชาศิลปะ การแสดง และการพูดในที่สาธารณะ สุดท้ายเขาได้เป็นประธานนักเรียนที่สามารถโน้มน้าวใจเด็กคนอื่น ๆ ในโรงเรียนให้รับฟังในสิ่งที่เขาสิ่งที่เขาต้องการนำเสนอได้

ครูอาสาในโครงการ Saturday School มาจากหลายสาขาอาชีพ ทั้งนักออกแบบ โปรแกรมเมอร์หรือนักแสดง และรับอาสาสอนใน ๒๐ กว่าสาขาวิชา เช่น ศิลปะ ดนตรี กีฬา การตัดต่อวิดีโอ ซึ่งเมื่อคนที่อยากเรียนมาเจอกับคนที่อยากสอน ครูอาสาพบว่า ครูอาสาได้เปลี่ยนแปลงชีวิตนักเรียนในหลายเรื่อง ทำให้เด็กค้นพบศักยภาพในตนเอง มี Mindset ที่ดี ในขณะที่เดียวกันครูอาสาก็ได้พัฒนาภายในตนเองด้วย

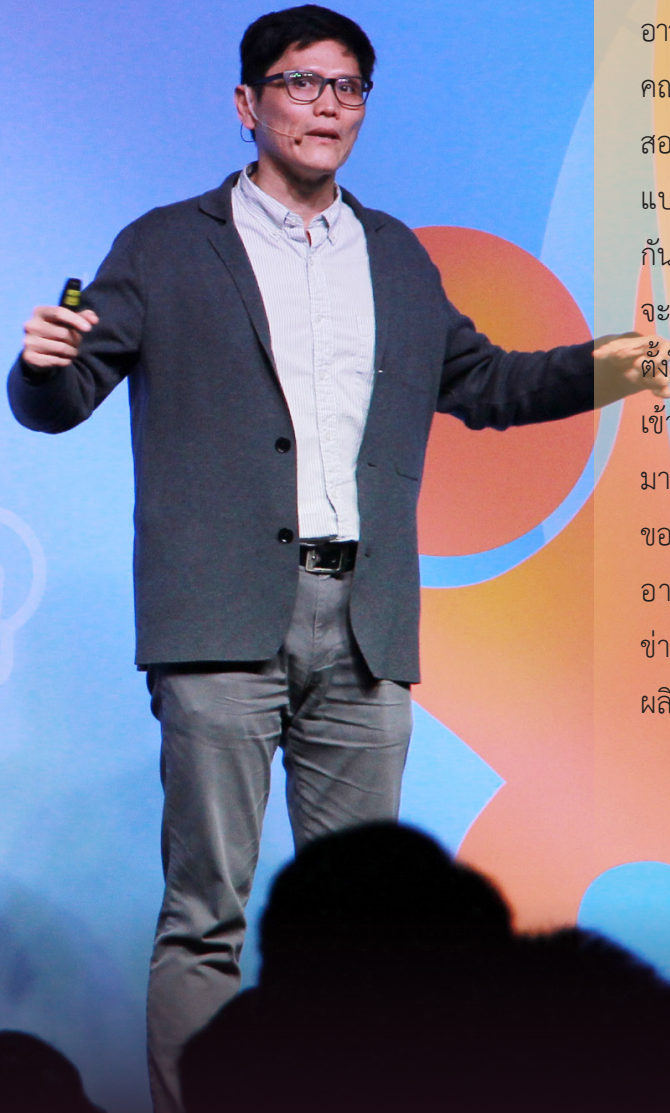
ครูยี่ราฟกล่าวทิ้งท้ายว่า “เราอาจมีคำถามว่า ใครสมควรเป็นผู้สร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กที่จะเป็นอนาคตของชาติต่อไป” แต่ในความเป็นจริง เราไม่จำเป็นต้องรอใครเลย เราทุกคนสามารถสร้างการเรียนรู้ให้แก่เด็กๆ ได้ แม้ว่าเราจะไม่ใช่มือเชี่ยวชาญก็ตาม “ผมเชื่อว่า เราทุกคนควรร่วมเปลี่ยนแปลงการศึกษาของเด็กไทยในวันนี้ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เราอยากเห็นในอนาคต”

ใครควรจะเป็นคนออกแบบการ
เรียนรู้ให้กับพวกเขา ?

๔.๕ TEP Talk ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรถพล อนันตวรสกุล

2561

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรถพล อนันตวรสกุล อาจารย์ประจำสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สอนนิสิตฝึกหัดครูมากกว่า ๒๐ ปี ได้เห็นแบบแผนพฤติกรรมของลูกศิษย์ที่คล้ายกันจนน่าตกใจ กล่าวคือ นิสิตนักศึกษาจะจบจากคณะครุศาสตร์ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจสอนเด็กให้เป็นคนเก่ง คนดี แต่เมื่อเข้าไปเป็นครูในระบบก็เริ่มพบเจอปัญหามากมาย อาจารย์อรรถพลเริ่มเห็นลูกศิษย์ของตนเองหมดแรง หมดไฟ จนท้ายที่สุดอาจารย์จึงตัดสินใจลุกขึ้นมาสร้างเครือข่ายนักขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงระบบผลิตและพัฒนาครู

ครู เป็นหนึ่งในตัวละครสำคัญที่มักถูกพูดถึงอยู่เสมอในฐานะ “จำเลยของความล้มเหลวทางการศึกษา” แต่แท้จริงแล้ว ครูคือ “ทหารแนวหน้า” ของสงครามอันยืดเยื้อในการทำงานที่โรงเรียน

สังคมยังมีภาพจำว่า “คนไม่เก่ง...เลยมาเรียนครู”
อันที่จริงแล้ว ครูไม่ได้ “ไม่เก่ง” แต่ “ถูกทำให้ไม่เก่ง”
จากระบบที่ทำให้ครูไม่ก้าวหน้าในเชิงวิชาชีพ

Talk :

“ครูศึกษาอีกแบบ...ที่อยากเห็น และเป็นไปได้”

ครู เป็นหนึ่งในตัวละครสำคัญที่มักถูกพูดถึงอยู่เสมอในฐานะ “จำเลยของความล้มเหลวทางการศึกษา” แต่แท้จริงแล้วครูคือ “ทหารแนวหน้า” ของสงครามอันยืดเยื้อในการทำงานที่โรงเรียน และยังคงรอรับคำสั่งจากส่วนกลาง ที่รบกวนการทำงานอยู่ตลอดเวลา

ช่วงเวลาในคณะครุศาสตร์-ศึกษาศาสตร์เป็นโอกาสในการเปิดโลกทัศน์มุมมองเรียนรู้วิธีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ ๆ และสร้างความเชื่อให้แก่ครูรุ่นถัดไป และด้วยรูปแบบนี้ เมื่อครูรุ่นใหม่เรียนจบออกไปสู่โลกแห่งการทำงาน เราจึงได้เห็นภาพการเรียนการสอนที่ถูกออกแบบอย่างสร้างสรรค์มากขึ้น

มากกว่า ๘๐ เปอร์เซ็นต์ของนักศึกษาที่จบจากคณะครุศาสตร์-ศึกษาศาสตร์จะประกอบอาชีพครู นักศึกษาเหล่านี้เป็นครูด้วยความตั้งใจ ไม่ใช่เพราะไม่มีอาชีพอื่นให้เลือก เราจึงมีครูหนุ่มสาวจำนวนมากกระจายไปอยู่ในหลายโรงเรียนเพื่อเป็นกลจักรสำคัญในการเริ่มปฏิรูปการศึกษาจากห้องเรียน หลายคนกลายเป็นครูพี่เลี้ยง หลายคนเป็นผู้ประสานงานการเป็นนิสิตฝึกสอน ช่วงเวลา ๕ ปีมานี้เราได้เห็นการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนแทบทุกแห่งที่ได้ไปเยี่ยม และมากกว่า ๕๐ เปอร์เซ็นต์ของครูในโรงเรียนในปัจจุบันมีอายุไม่เกิน ๓๐ ปี

แต่หลังจากที่ได้กระจายกันออกไปเป็นครูทั้งในโรงเรียนเล็กตามต่างจังหวัด และโรงเรียนใหญ่ในเมือง ครูหลายคนเริ่มท้อและมีเสียงสะท้อนให้ได้ยินมากขึ้นว่า แม้พวกเขาจะถูกฝึกสอนมาดีแค่ไหน แต่เมื่อเข้าสู่การทำงานจริงในโรงเรียนกลับถูกระบบการศึกษาดูดพลังไปมากเหลือเกิน พลังสร้างสรรค์ที่เคยมีถูกกดทอนลงไป แต่หลายคนยังสู้ ยังพยายามอยู่ในระบบและยึดห้องเรียนเป็นที่ตั้งโดยมีนักเรียนเป็นเครื่องชาร์จพลังในการสอน

สังคมยังมีภาพจำว่า “คนไม่เก่ง...เลยมาเรียนครู” อันที่จริงแล้ว ครูอาจจะไม่ได้ “ไม่เก่ง” แต่ “ถูกทำให้ไม่เก่ง” จากระบบที่ทำให้ครูไม่ก้าวหน้าในเชิงวิชาชีพ วันนี้...คงจะเป็นเวลาที่ต้องเริ่มคิดเปลี่ยนแปลงระบบ ไม่เช่นนั้น ครูหนุ่มสาวเหล่านี้จะต้องอยู่ในระบบเดิมไปอีกไม่ต่ำกว่า ๓๐ ปี นอกจากนี้ อัตราการรับครูใหม่จะน้อยลงเรื่อยๆ ซึ่งทำให้เราต้องให้ความสำคัญในการหนุนเสริมครูในโรงเรียนให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเติบโตเป็นนักวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้

สิ่งที่ต้องเปลี่ยนแปลงในระบบ

๑. ระบบการคัดเลือกคนเรียนครู
๒. ระบบการเตรียมความพร้อมครูก่อนประจำการ
๓. ระบบระดับประกอบครูใหม่
๔. ระบบพัฒนาครูประจำการ
๕. ระบบการพัฒนาสถาบันฝึกหัดครู

คำถามทิ้งท้าย

- “ทำอะไรเราจึงจะคืนความเป็นวิชาการให้คุณครู เพื่อให้เป็นเจ้าของชั้นเรียนร่วมกับนักเรียน”
- “ทำอะไรเราจึงจะคืนบทบาทเชิงรุกให้อาจารย์ครุศาสตร์-ศึกษาศาสตร์ในการหนุนเสริมเชิงวิชาการให้กับระบบการศึกษา”
- “ทำอะไรเราจะสร้างความเชื่อมโยงระหว่างชั้นเรียน โรงเรียน สถาบันฝึกหัดครู ชุมชน ระบบการศึกษา และสังคม เพื่อการเปลี่ยนผ่านทางการศึกษาที่ยั่งยืน”

๔.๖ TEP Talk คุณสุทธิ สายสุนีย์

ผู้อำนวยการสุทธิ สายสุนีย์ เป็นครุมา ๑๒ ปี และเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนมากกว่า ๑๕ ปี ปัจจุบันเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลสตูล ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงในจังหวัดสตูล ท่านเป็นนักสร้างการเปลี่ยนแปลงมืออาชีพ ไม่ว่าจะไปประจำอยู่โรงเรียนใด ก็พยายามสร้างการเปลี่ยนแปลงให้แก่โรงเรียนนั้น

**“เราต้องทำให้การศึกษาเป็นผ้าป่าสามัคคี
ต้องทำให้ทุกคนมาร่วมไม้ร่วมมือกันสร้างการเปลี่ยนแปลง”**

Talk :

“จุดคนจัด สร้างการเปลี่ยนแปลงโรงเรียน”

การหาจุดคนจัดเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนถือเป็นเรื่องที่ต้องออกแรงกันค่อนข้างมาก แต่เชื่อว่าพลังของผู้ที่สนใจจะเป็นเหมือนไม้ซีกหลายชิ้นที่มาช่วยกันจัดไม้ซุง แม้ “ผอ.สุทธิ” จะเป็นคนในระบบ ซึ่งมีพื้นที่การทำงานค่อนข้างจำกัด แต่ก็พยายามหาหนทางพิสูจน์ศักยภาพของเด็กในพื้นที่ โดยมีความเชื่อว่าหากเราสามารถหาเจ้าภาพมาร่วมรับผิดชอบการศึกษา ก็จะมีการเปลี่ยนแปลงได้ไม่ยาก โดยผู้ช่วยขับเคลื่อนผลักดันการสร้างนวัตกรรมในพื้นที่ คือ ครอบครัว ๔๐% โรงเรียน ๓๐% และชุมชน ๓๐%

ในปี ๒๕๔๗ ผอ.สุทธิ ได้มีโอกาสเรียนรู้การใช้เครื่องมือแสวงหาความรู้จากกลุ่มแม่บ้านมุสลิม เป็นการทำงานวิจัยท้องถิ่น จึงนำรูปแบบนี้มาปรับใช้ในโรงเรียน โดยเริ่มจากใช้กับครูเป็นอันดับแรก แต่ต้องใช้เวลานานพอสมควร เพราะครูเคยชินกับวิธีการเป็นผู้มอบความรู้ให้เด็ก ในขณะที่วิธีการนี้ หรือที่เรียกว่า “แผนกระบวนการวิจัย ๑๐ ขั้น” จะใช้พื้นที่ชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้ เหตุผลที่เลือกใช้ชุมชนเพราะเชื่อว่าชุมชนคือโลก และโลกคือชุมชน ถ้าเด็กเข้าใจชุมชน เด็กก็จะเข้าใจโลกได้เช่นกัน

ก่อนเริ่มทำโครงการทุกครั้ง เด็กจะต้องตรวจสอบก่อนว่าต้องใช้ความรู้และคุณธรรมอะไรบ้างเพื่อให้โครงการสำเร็จ รวมถึงต้องออกแบบขั้นตอนกระบวนการคิด พัฒนาโจทย์ กำหนดแหล่งข้อมูล และลงพื้นที่หาข้อมูล สุดท้ายที่ได้คือ เด็กเกิดมิติจากการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นมิติด้านวัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านความคิด ซึ่งนำไปสู่การสร้างตัวตน โดย ผอ.สุทธิ เชื่อว่าแนวทางนี้ คือเส้นทางที่นำไปสู่การสร้างพลเมืองตื่นรู้ไม่ทิ้งชุมชน เด็กได้เรียนรู้ ชุมชนก็ได้รับการพัฒนา ยกตัวอย่างเช่น จากข่าวการค้นพบการฆาตกรรมช้างแมมมอที่จังหวัดสตูล เด็กๆ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จึงเริ่มสนใจว่ามีฟอสซิลในพื้นที่ที่ตนเองอาศัยอยู่บ้างหรือไม่ นำมาซึ่งการเก็บข้อมูล การพิสูจน์ข้อมูล การนำข้อมูลไปสื่อสาร และการขยายผลไปโรงเรียนอื่นๆ เป็นการเรียนรู้ที่เด็กได้ผูกโยงกับพื้นที่ชุมชนและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

ท้ายที่สุด ทุนของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นทุนภูมิปัญญา ทุนด้านเศรษฐกิจ หรือทุนด้านการเกษตร ก็มีประโยชน์กับเด็กในพื้นที่ทั้งสิ้น ขอเพียงให้เราสามารถปลุกพลังชุมชนเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมได้สำเร็จ

๔.๗ TEP Talk คุณแสงเพลิน จารุสาร

คุณแสงเพลิน จารุสาร คุณแม่ลูกสามที่ลูกคนสุดท้องเป็นเด็กพิการซ้อน คือเป็นทั้งออทิสติกและสมองเล็ก แม่เพลินต่อสู้เพื่อลูกของตัวเอง แม้ว่าจะพบอุปสรรคมากมาย เช่น เมื่อพาลูกไปพบแพทย์ก็ถูกแพทย์ปฏิเสธที่จะรักษา เมื่อไปโรงเรียนก็ถูกโรงเรียนปฏิเสธให้เข้าเรียน และยังถูกปฏิเสธจากสถาบันเฉพาะทางอีกด้วย สุดท้ายเมื่อฝากความหวังไว้ที่ใครไม่ได้ แม่เพลินเลือกที่จะยืนหยัดให้ลูก ด้วยการสร้างการเรียนรู้ให้ลูกด้วยตนเอง ด้วยความเชื่อมั่นว่า “แม้จะไม่ครบ ๓๒ แต่ลูกสามารถพัฒนาได้”

เด็กสมองพิการ แต่หัวใจของเขาไม่ได้พิการไปด้วย

จากการมีลูกพิการ แม่เพลินได้เรียนรู้ว่า เราจะฝากความหวังไว้ที่ใครไม่ได้ พ่อแม่ต้องลุกขึ้นมายืนหยัดเชื่อมั่นว่าลูกของเราสามารถพัฒนาได้ เชื่อมั่นว่าสองมือของเราจะสามารถสร้างการเรียนรู้ให้ลูกได้

Talk :

“สองมือแม่ สร้างโอกาสแห่งการเรียนรู้ สร้างความเป็นไปได้ของชีวิต”

การเลี้ยงดูลูกที่เป็นเด็กพิการซ้อนยากลำบากขึ้นอีกหลายเท่าเมื่อเขาเติบโตถึงวัยที่ต้องเข้าเรียน จากการถูกโรงเรียนปฏิเสธครั้งแล้วครั้งเล่า “แม่เพลิน” ตัดสินใจลาออกจากงานเพื่อหันมาดูแลลูกด้วยตนเอง โดยพาลูกไปฝึกพัฒนาการในโรงเรียนหรือโรงพยาบาลหลายแห่ง จนเกิดความคิดว่า “ทำไมเราไม่ฝึกลูกด้วยตนเองบ้าง” นับจากวันนั้น จึงเริ่มฝึกลูกเอง และเห็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

เมื่อแม่เพลินเริ่มรู้วิธีการ จึงชวนพ่อแม่ที่มีลูกเป็นเด็กพิการมาฝึกลูกร่วมกัน โดยเริ่มเปลี่ยนบ้านเป็นศูนย์เรียนรู้ของเด็กพิการ เกิดการเรียนรู้ร่วม และเสริมพลังซึ่งกันและกัน ปัจจุบันมีทั้งหมด ๑๓ ศูนย์ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด

จากการสร้างการเรียนรู้ให้ลูกและเพื่อนของลูก แม่เพลินพบว่าบทบาทสำคัญของพ่อแม่คือ ๑. ความรู้ความเข้าใจในตัวตนของลูก ๒. การสื่อสารกับลูก ๓. การเคารพสิทธิการเป็นมนุษย์ของลูก เช่น แม่บางคนอาจคิดว่าลูกไม่รู้เรื่อง ถึงเวลาที่แม่ว่างต้องการพาลูกไปอาบน้ำ ก็บังคับให้ลูกไปอาบน้ำ โดยไม่ถามลูกซักคำว่าลูกพร้อมหรือยัง เมื่อลูกร้องไห้ก็หาว่าลูกไม่มีเหตุผล อันที่จริงแล้ว เด็กสมองพิการแต่หัวใจของเขาไม่ได้พิการไปด้วย หลักความคิดนี้สามารถนำมาปรับใช้กับพ่อแม่ของเด็กปกติได้ด้วย พ่อแม่ต้องสื่อสารกับลูก และต้องเคารพสิทธิของลูก ตัวอย่างที่เห็นได้บ่อยๆ คือ พ่อแม่บังคับอยากให้ลูกเป็นอย่างที่เราต้องการ ทั้งที่มันไม่ใช่ความต้องการของเขา

จากการมีลูกพิการ แม่เพลินได้เรียนรู้ว่า เราจะฝากความหวังไว้กับครู หมอ หรือนักบำบัดคงไม่ได้ พ่อแม่ต้องลุกขึ้นมายืนหยัด เชื่อมั่นว่าลูกของเราสามารถพัฒนาได้ ต้องเชื่อมั่นในความเป็นพ่อแม่ของเรา เชื่อมั่นว่าสองมือเราจะสามารถสร้างการเรียนรู้ให้ลูกได้ โดยแม่เพลินได้ทิ้งท้ายว่า “ถ้าแม่เพลินทำได้ พวกคุณทุกคนก็ต้องทำได้แน่นอน”

๕.๘ TEP Talk คุณไพรัช ใหม่ชมภู

“จังหวัดเชียงใหม่มีนักเรียนในการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๔๓๗,๐๐๐ คน กระจายอยู่ในสถานศึกษา ๑,๘๔๓ แห่ง โดยสถานศึกษาเหล่านี้อยู่ในสังกัดที่แตกต่างกันถึง ๒๒๔ สังกัด ซึ่งไม่เคยเกิดการร่วมคิดร่วมคุยเพื่อหาทางแก้ปัญหการศึกษาของเด็กเชียงใหม่ร่วมกัน”

คุณไพรัช ใหม่ชมภู รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ และเลขานุการภาคีเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูปการศึกษา เห็นถึงปัญหาของการศึกษาในปัจจุบันที่ไม่ตอบโจทย์คนในพื้นที่ จึงเริ่มรวบรวมข้อมูลปัญหาเด็กในจังหวัดเชียงใหม่อย่างเป็นระบบ และใช้ข้อมูลนี้ในการปลูกจิตสำนึกรักบ้านเกิด เชิญชวนชาวเชียงใหม่มาพูดคุยเรื่องการพัฒนาเด็กเชียงใหม่ ปัจจุบันสามารถสร้างความร่วมมือได้อย่างต่อเนื่อง และมีภาคีในจังหวัดเชียงใหม่ไม่ต่ำกว่า ๑๐๐ องค์กร

Talk :

“การศึกษาโดยคนในพื้นที่ เพื่อคนในพื้นที่”

จังหวัดเชียงใหม่มีนักเรียนในการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๔๓๗,๐๐๐ คน กระจายอยู่ในสถานศึกษา ๑,๘๔๓ แห่ง โดยสถานศึกษาเหล่านี้อยู่ในสังกัดที่แตกต่างกันถึง ๒๒๙ สังกัด ซึ่งไม่เคยเกิดการร่วมคิดร่วมคุย เพื่อหาทางแก้ปัญหการศึกษาของเด็กในเชียงใหม่ร่วมกัน ไม่ว่าจะปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ปัญหาการขาดครู ในเขตประถมศึกษารอบนอก ปัญหาการขาดผู้อำนวยการในหลายโรงเรียน ขณะที่ร้อยละ ๓๐ ของนักเรียนกระจุกตัวอยู่ที่โรงเรียนในอำเภอเมืองด้วยค่านิยมของผู้ปกครองและตัวนักเรียนเอง

หากปล่อยระบบการศึกษาไว้แบบเดิม เด็กเชียงใหม่กว่า ๘๖,๐๐๐ คนจะหลุดออกจากระบบการศึกษา และอาจก่อปัญหาสังคม แต่การแก้ไขไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะระบบการศึกษาถูกพันนาการด้วยคำสั่งจากนโยบายส่วนกลางมากมาย อย่างไรก็ตาม มีผู้อำนวยการโรงเรียนหลายท่านพยายามคิดนอกรอบ กล้าหาญที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลง แต่ยังขาดตัวช่วย จึงเกิดแนวคิดในการเชิญองค์กรหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเข้าร่วมพูดคุย โดยใช้ข้อมูลปัญหาเด็กในจังหวัดเป็นตัวขับเคลื่อน จนเกิดการรวมตัวกันอย่างเป็นรูปธรรมภายใต้ชื่อ “ภาคีเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูปการศึกษา” ตั้งแต่ปี ๒๕๕๗ โดยในปัจจุบัน เรามีสมาชิกเครือข่ายร่วม ๑๐๐,๐๐๐ คน

นอกจากยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนด้วยข้อมูลแล้ว อีกยุทธศาสตร์หนึ่งของภาคีเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูปการศึกษา คือ การสร้างการมีส่วนร่วม โดยให้ชาวเชียงใหม่มีส่วนร่วมในการบริจาคเงินเข้า “กองทุน ๑๐ บาท” ซึ่งมีผู้ร่วมบริจาคมากกว่า ๑๐๐,๐๐๐ คน ได้ยอดเงินรวม ๒,๗๐๐,๐๐๐ บาท วัตถุประสงค์ของกองทุนนี้มี ๑๐ ประการ เช่น เป็นทุนสัมมาชีพระหว่างเรียน ทุนประกอบอาชีพหลังจบการศึกษา ทั้งนี้ การผสมพลังระหว่างกองทุนปฏิรูปการศึกษาเชียงใหม่และการขับเคลื่อนด้วยข้อมูลจะช่วยผลักดันโครงการต่างๆ ในแผนยุทธศาสตร์ให้สัมฤทธิ์ผลได้ในที่สุด

๕.๕ TEP Talk คุณณิชา พิทยาพงศกร

คุณณิชา พิทยาพงศกร เป็นนักวิจัยนโยบายการศึกษาที่สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) และเป็นหนึ่งในทีมงานผู้ขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยในพื้นที่นี้ทุกความเป็นไปไม่ได้จะถูกปลดล็อก เพราะที่นั่นคือ พื้นที่แห่งการทดลอง เพื่อพิสูจน์ว่า “ภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่เท่าเดิม แต่เมื่อมีวิธีคิดที่แตกต่าง ก็จะสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงได้”

ทุกวันนี้ ประเทศไทยมีโรงเรียนอยู่หลายหมื่นแห่ง แต่เมื่อถึงฤดูกาลสอบ เด็กไทยมักเลือกสอบเข้าโรงเรียนยอดนิยมเพียงไม่กี่ร้อยแห่งเท่านั้น โจทย์สำคัญของเราจึงอยู่ที่ว่า จะทำอย่างไรให้โรงเรียนที่มีอยู่ทั่วประเทศเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพ

Talk :

“Education Sandbox เปลี่ยนวิธีคิด พลิกวิธีปฏิรูป”

ทุกวันนี้ประเทศไทยมีโรงเรียนอยู่หลายหมื่นแห่ง แต่เมื่อถึงฤดูกาลสอบ เด็กไทยมักเลือกสอบเข้าโรงเรียนยอดนิยมเพียงไม่กี่ร้อยแห่งเท่านั้น คิดเป็นประมาณ ๑ เปอร์เซ็นต์ของโรงเรียนที่มีในประเทศไทย โจทย์สำคัญของเราจึงอยู่ที่ว่า “จะทำอย่างไรให้โรงเรียนที่มีอยู่ทั่วประเทศเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพ” ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องหาทางแก้ไขโดยเร็วที่สุด แต่การจะแก้ไขปัญหาคือข้อนี้จำเป็นต้องหาจุดคานงัดให้เจอ

จากประสบการณ์การทำงานในมูลนิธิ Teach for Thailand และการเป็นนักวิจัยนโยบายที่สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) “คุณณิชา” สังเกตเห็นช่องว่างมากมาย เช่น ช่องว่างระหว่างผู้ออกนโยบายและผู้นำนโยบายมาปฏิบัติใช้ ช่องว่างระหว่างครูรุ่นใหม่กับครูรุ่นเก่าที่อยู่กับระบบราชการมานาน และช่องว่างระหว่างวิชาที่ล้ำสมัยกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งช่องว่างทางการศึกษาเหล่านี้เป็นผลมาจากวัฒนธรรมที่ครอบงำอยู่

ดังนั้น หากไม่เปลี่ยนวัฒนธรรม ก็ไม่สามารถเปลี่ยนการศึกษาได้สำเร็จ เช่น วัฒนธรรมการใช้อำนาจสั่งการ กล่าวคือ กระทรวงศึกษาธิการออกนโยบายสั่งการลงมาที่เขต เขตต้องทำตามจึงสั่งการลงไปโรงเรียน โรงเรียนรับคำสั่งและสั่งการไปที่ครู ทำายที่สุดครูก็ออกคำสั่งกับนักเรียน หรือ แม้แต่วัฒนธรรมการเรียนรู้ ที่ผู้สอนและผู้เรียนสามารถเรียนรู้ไปพร้อมกันได้ ไม่มีใครมีอำนาจมากกว่าใคร

ดังนั้นหากจะเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา เราจะต้องเปลี่ยนวัฒนธรรมในหลายๆ ด้าน ทุกวันนี้เรามีโรงเรียนมากมายที่เริ่มมีวิธีการเรียนการสอนแบบใหม่ เราได้เห็นผู้อำนวยการและครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อจัดการเรียนการสอนที่ดีกว่าเดิม แต่โรงเรียนเหล่านี้ยังมีน้อยเกินไป หากเราต้องการขยายผลให้มีโรงเรียนเหล่านี้มากขึ้น ภาคนโยบายต้องเข้าใจและลงมือทำร่วมกัน แต่ความท้าทาย คือ ทำอย่างไรให้ภาคนโยบายและโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลกันเข้าใจกัน

ในปัจจุบัน รัฐบาลพยายามกระจายอำนาจให้เขตพื้นที่การศึกษาบริหารจัดการโรงเรียน แต่ทว่าเขตพื้นที่การศึกษายังมีข้อจำกัดอยู่มากมาย สิ่งที่เราต้องการคือเขตพื้นที่การศึกษาที่ทำงานภายใต้วัฒนธรรมใหม่ เป็นเขตพื้นที่การศึกษาที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ในโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษาที่ร่วมเรียนรู้ไปกับโรงเรียนเพื่อค้นหาวัตกรรมการเรียนรู้ใหม่ๆ และเป็นตัวกลางช่วยเชื่อมโยงให้โรงเรียนอื่นๆ สามารถขยายผลนวัตกรรมเหล่านั้นได้

เราทุกคนต้องช่วยกันออกแบบเขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาที่จะปลดล็อกทุกข้อจำกัด และเป็นจุดคานงัดสำคัญที่จะเปลี่ยนผ่านระบบการศึกษาไทย เพื่อให้เราทุกคนมีโรงเรียนที่มีคุณภาพ มีโรงเรียนที่จะสร้างความเป็นมนุษย์ให้กับลูกหลานของเราทุกคนได้ในอนาคต

EF คืออะไร?

EF ทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ

กระบวนการทำงานของสมองส่วนหน้าของมนุษย์ทุกคน ก็ใช้ในการกำหนดความคิด ความรู้สึกและการกระทำ เพื่อให้บรรลุสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

EF เป็นทักษะที่สำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียน การงาน การอยู่ร่วมกับเพื่อนมนุษย์ การคิดสร้างสรรค์ และการจัดการทุกด้านตลอดชีวิต

Executive Functions

ทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ

คิดเป็น ทำเป็น เรียนรู้อิสระ แก้ปัญหาเป็น อยู่กับคนอื่นเป็น มีใจกว้าง

๕.

๘ มิติของการเปลี่ยนแปลงการศึกษา

๕.๑ กลุ่มปฐมวัย :

เปลี่ยนระบบพัฒนาเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับพัฒนาการเด็ก

ปัจจุบันพ่อแม่จำนวนมากไม่เข้าใจถึงความสำคัญของพัฒนาการช่วงปฐมวัย รวมถึงไม่รู้จักวิธีการพัฒนาสมองลูกที่ถูกต้อง จึงมักเลือกใช้เวลานี้เร่งป้อนความรู้วิชาการให้กับลูกเร่งให้อ่านออกเขียนได้ เร่งให้ตัวแข่งขันเพื่อเข้าเรียนในโรงเรียนชั้นนำ

ในความเป็นจริงแล้ว ช่วงอายุ ๐-๘ ปี ถือเป็นเวลาทองที่สมองของเด็กจะพัฒนาระบบความคิดและการเรียนรู้ได้ดีที่สุด พ่อแม่จึงควรสร้างการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับพัฒนาการเด็กทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา และด้านจิตวิญญาณ โดยมีทักษะสมองเพื่อการจัดการชีวิตให้สำเร็จ หรือที่เรียกว่า Executive Function เป็นพื้นฐาน

“ทักษะสมองเพื่อการจัดการชีวิตให้สำเร็จ” หรือ “Executive Functions” (EF) เป็นกระบวนการของสมองส่วนหน้าที่เกี่ยวข้องกับการคิด การกระทำและความรู้สึก ซึ่งส่งผลต่อความยับยั้งชั่งใจ การควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง การรู้จักไตร่ตรอง การยืดหยุ่นทางความคิด การตั้งเป้าหมาย วางแผน การมุ่งมั่นไปให้ถึงเป้าหมาย การจดจำและเรียกใช้ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งล้วนแต่เป็นทักษะที่มนุษย์ทุกคนจำเป็น ซึ่งทักษะสมองเพื่อการจัดการชีวิตให้สำเร็จ (EF) จะพัฒนาได้ดีที่สุดในช่วงปฐมวัย

การพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องมีระบบนิเวศน์ที่เกื้อหนุน ดังนี้

- **Micro System** ได้แก่ บ้าน โรงเรียน โรงพยาบาลส่วนตำบล

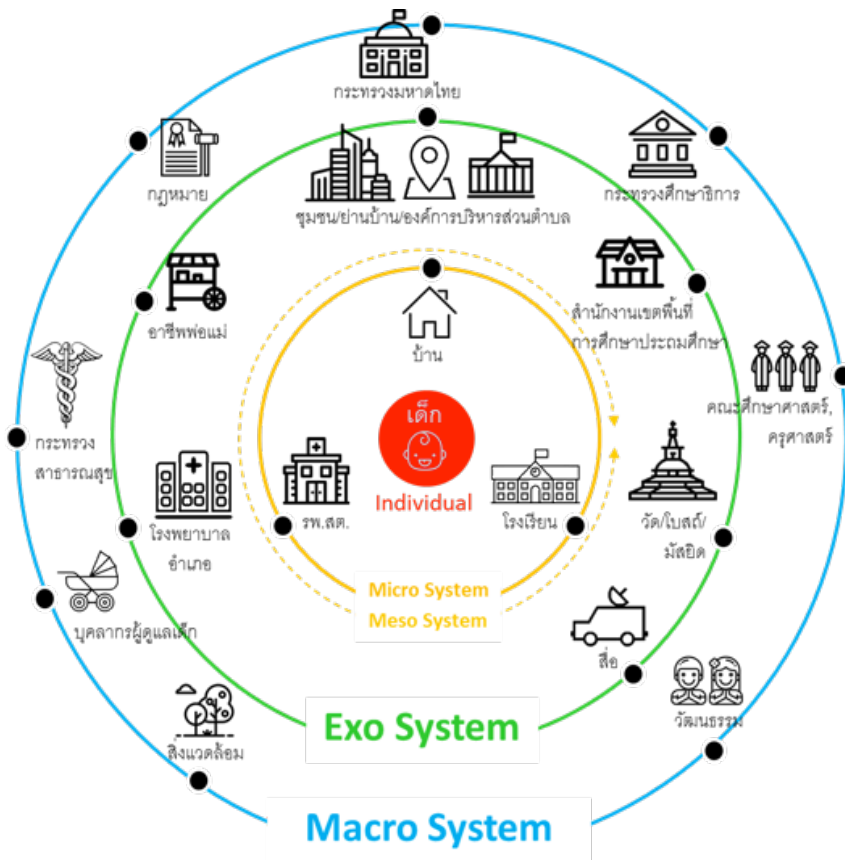
เป็นกลุ่มที่อยู่ใกล้กับเด็กมากที่สุด จึงควรมีความรู้เรื่อง ทักษะสมองเพื่อการจัดการชีวิตให้สำเร็จ (EF) รวมถึงเรื่องพัฒนาการเด็ก และการสร้าง ส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพของเด็กแต่ละคน และที่สำคัญที่สุด คือ ควรทำงานเชื่อมโยงกันทั้ง 3 กลุ่ม

• Exo System ได้แก่ อาชีพพ่อแม่ / ชุมชน ย่านบ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล / วัด โบสถ์ มัสยิด / สื่อ

ทำหน้าที่หนุนเสริม Micro System ทั้งเรื่องทรัพยากร การเผยแพร่ความรู้เรื่องการ พัฒนาเด็กปฐมวัย และการสร้างทัศนคติที่ถูกต้องเรื่องความสำคัญของการพัฒนาเด็กในวัยนี้

• Macro System ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย / กฎหมาย / วัฒนธรรม / กระทรวง ศึกษาธิการ / คณะศึกษาศาสตร์ – ครุศาสตร์

ทำหน้าที่อำนวยความสะดวก เช่น พัฒนาองค์ความรู้หรืองานวิจัยที่แก้ปัญหาตรงจุด ปรับกฎระเบียบหรือโครงสร้างในระบบเพื่อหนุนเสริมกลไกการดำเนินงาน กำหนดนโยบายที่ สอดคล้องในทิศทางดังกล่าว

๕.๒ กลุ่มนักเรียน :
เปลี่ยนนักเรียนให้สามารถค้นพบศักยภาพและเป้าหมายของตนเอง

เยาวชนในปัจจุบันประสบปัญหา “ไม่รู้จักตนเอง” กล่าวคือ “ไม่รู้ว่าตัวเองชอบอะไร ถนัดอะไร มีจุดแข็ง จุดอ่อนด้านใด รวมถึงขาดแหล่งข้อมูล เช่น ข้อมูลจากสื่อ และ ผู้ให้ คำปรึกษา และขาดโอกาสได้มีประสบการณ์จริง

นอกจากนี้ เยาวชนยังไม่ได้รับการสร้างทักษะที่จำเป็น เช่น ทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ ทักษะการทำงาน ทำให้เมื่อประสบปัญหาการไม่รู้จักตนเอง จึงไม่รู้วิธีการจัดการปัญหาเหล่านั้น

การที่เยาวชนสามารถค้นพบศักยภาพของตนเองได้นั้น บุคคลแวดล้อมควรมีฐานความคิด ความเชื่อ ดังนี้

• เชื่อว่าเด็กแต่ละคนมีศักยภาพแตกต่างกันหลากหลาย

• ครอบครัว

ครอบครัวควรเข้าใจว่าเด็กแต่ละคนมีศักยภาพแตกต่างกันหลากหลาย ซึ่งล้วนมีคุณค่าทั้งสิ้น ไม่ควรยกย่อง หรือ ให้คุณค่าความสามารถด้านใดมากกว่ากัน

• โรงเรียน

การเรียนการสอนในโรงเรียนควรเป็นหลักสูตรที่หลากหลายเพื่อการค้นพบศักยภาพ ที่แท้จริง ไม่ใช่การเรียนแบบแผนเดียวสำหรับทุกคน (One size fits all) เพราะจะตอบโจทย์ เด็กเพียงกลุ่มเดียว ในขณะที่เด็กที่มีศักยภาพด้านอื่นกลับไม่ได้รับการส่งเสริม

• เชื่อว่าความรู้ (Knowledge) เป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่ง

• ครอบครัว

ไม่ควรเน้นให้เยาวชนมีความรู้ หรือ ความสามารถด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว ไม่ควรตัดสินศักยภาพของเยาวชนผ่านเกรดเฉลี่ย หรือ การเข้ามหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง

• โรงเรียน

การเรียนการสอนในปัจจุบันให้น้ำหนักกับความรู้ (Knowledge) มากจนละเลยการสร้างทัศนคติ (Attitude) หรือ ทักษะ (Skill) รวมถึงยังขาดการลงมือปฏิบัติ และไม่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง

• เชื่อในการทำงานร่วมกัน ระหว่างโรงเรียนและครอบครัว

ครอบครัวและโรงเรียนควรตั้งเป้าหมายที่ตัวเด็ก ดังนั้น จึงไม่ควรทำงานแยกส่วนกัน แต่ควรทำงานส่งเสริมซึ่งกันและกัน

ความเชื่อมโยงของผลลัพธ์ที่ต้องการจากการศึกษา (DOE)

๕.๓ กลุ่มครู :

เปลี่ยนครูให้เป็นผู้ค้นหาและส่งเสริมศักยภาพของเด็ก

แต่เดิมครูมีหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ เพราะความรู้เป็นสิ่งที่เข้าถึงยาก แต่ปัจจุบันโลกได้เปลี่ยนไปแล้ว ความรู้มีอยู่ทุกหนทุกแห่ง ครูจึงต้องเปลี่ยนบทบาทตนเองให้เป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) เป็นผู้แนะแนวทาง (guide/coach) และเป็นผู้ร่วมเรียนรู้ร่วมศึกษา (co-learner/co-investigator) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนค้นพบศักยภาพ ความสามารถ ความถนัด และความชอบ และส่งเสริมศักยภาพนั้นด้วยเครื่องมือการเรียนรู้ที่ถูกต้อง เพื่อสร้างเด็กที่สนุกกับการเรียนรู้พร้อมปรับตัวในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

อย่างไรก็ตาม ระบบการผลิตและพัฒนาครูของไทยยังไม่สามารถสร้างและรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพและเต็มเปี่ยมไปด้วยจิตวิญญาณของความเป็นครูไว้ได้ การผลิตและพัฒนาครูต้องการระบบที่เกื้อหนุน ดังนี้

ระบบการผลิตครู

• คัดเลือกนักศึกษาครู

- สนับสนุนและสร้างค่านิยมให้คนเก่ง คนที่มีคุณสมบัติดี ศึกษาต่อในวิชาชีพครู
- สร้างเกณฑ์เฉพาะในการรับนักศึกษาครู เพื่อให้ได้คุณสมบัติที่เป็นไปตามเป้าหมาย และเปิดรับนักศึกษาครูด้วยเกณฑ์ที่หลากหลาย เช่น พหุปัญญา การสังเกต การสัมภาษณ์ การเข้าค่าย ฯลฯ

• การเตรียมนักศึกษาครู โดยสถาบันฝึกหัดครู

- ด้านความรู้

นักศึกษาครูควรรู้และเข้าใจปรัชญาการศึกษาทั้งของไทยและต่างประเทศรวมถึงธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก มีความรู้รอบ รู้ลึกทั้งความรู้ในสาขาวิชาที่ตนเองสอน การเขียนหลักสูตร การออกแบบและการจัดการเรียนรู้ การทำวิจัยในชั้นเรียน และแนวทางการพัฒนาวิชาชีพ

- ด้านทักษะ

นักศึกษาครูควรได้เรียนรู้กระบวนการที่หลากหลายเพื่อสร้างทักษะการจัดการชั้นเรียน และทักษะเฉพาะทางในสาขาที่ตนเองสอน

- ด้านคุณลักษณะ

นักศึกษาครูควรมีจิตวิญญาณความเป็นครู เป็นผู้มุ่งมั่นที่จะพัฒนาและดั่งศักยภาพของตนเองออกมาใช้ในการทำงานครู

• ผู้ที่ไม่จบครุศาสตร์-ศึกษาศาสตร์

ควรเปิดโอกาสให้ผู้สนใจสามารถสมัครเป็นครูได้ แม้ไม่ได้จบคณะครุศาสตร์ – ศึกษาศาสตร์

ระบบการพัฒนาครู

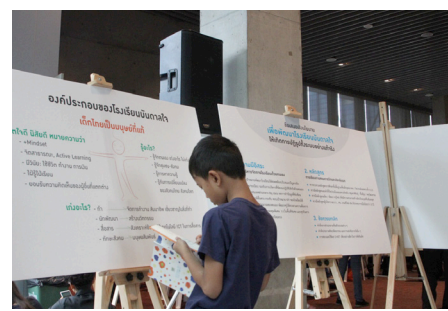
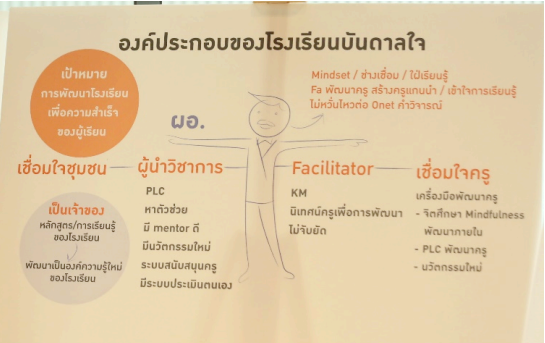
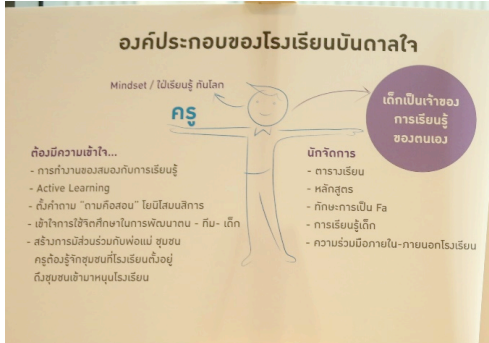
• การพัฒนาครู

การพัฒนาครูควรออกแบบให้สอดคล้องกับความต้องการของครู โดยสามารถทำผ่านการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)

• การประเมินครู

เกณฑ์การประเมินครู ควรกำหนดจากโรงเรียนและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน เน้นการประเมินจากหลักฐานเชิงประจักษ์ ลดการประเมินจากเอกสาร รวมถึงเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาตัวเกณฑ์อย่างต่อเนื่อง

๕.๔ กลุ่มโรงเรียน : เปลี่ยนโรงเรียนให้เป็นพื้นที่สร้างแรงบันดาลใจ

โรงเรียนควรเป็นสถานที่สร้างแรงบันดาลใจให้เด็กได้ค้นพบศักยภาพ และความชอบของตนเอง รวมถึงสร้างเป้าหมายการเรียนรู้ให้เด็กผ่านการเชื่อมโยงการศึกษา กับชีวิตจริง นอกจากนี้ โรงเรียนยังควรอำนวยความสะดวกให้คุณครูสามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว

การขับเคลื่อนโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จประกอบไปด้วยปัจจัย คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู ผู้เรียน และโรงเรียน ทั้งนี้ นักเรียนและครูได้กล่าวถึงไปแล้วใน ๕.๒ และ ๕.๓ ณ ที่นี้ จึงขอกล่าวถึงเพียงแค่ ผู้อำนวยการโรงเรียน และ โรงเรียน

● ผู้อำนวยการโรงเรียน

ผู้อำนวยการโรงเรียนควรมีทักษะการบริหารงาน การบริหารคน มีภาวะผู้นำ เช่น การมีวิสัยทัศน์ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ กล้าลงมือทำ เชื่อมั่นในตนเอง ทบทวนตนเองอยู่เสมอ

● โรงเรียน

● ระบบหลัก

ระบบการเรียนการสอน: ควรพัฒนาหลักสูตรให้ทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ประเทศ และพื้นที่ รวมถึงออกแบบแผนการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความสนใจ ความสามารถ ความถนัดของผู้เรียนและบริบทของชุมชน วัดประเมินผลตามสภาพจริง และใช้ผลวิจัยในชั้นเรียนในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน: พัฒนาผู้เรียนให้ครอบคลุมพัฒนาการ ๔ ด้าน (ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา) รวมถึงประสานและส่งต่อข้อมูลการพัฒนาผู้เรียนต่อครูผู้ดูแลในระดับชั้นต่อไป

● ระบบสนับสนุน

ระบบการวางแผนงานโรงเรียน: เช่น แผนพัฒนาการศึกษา และ แผนปฏิบัติการประจำปี

ระบบการบริหารงาน: เช่น การบริหารงานบุคลากร การบริหารงบประมาณ การบริหารงานทั่วไป การบริหารงานวิชาการ

ระบบการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน: เช่น การพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรอย่างหลากหลายและสอดคล้องกับแผนพัฒนา การใช้กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge management) และ การวิจัยชั้นเรียนด้วยวงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (PLC)

ระบบสารสนเทศ: เช่น การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการดำเนินงานขององค์กร และการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในการพัฒนาองค์กร

การสร้างการมีส่วนร่วม: เช่น การส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองและชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา การส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา

ทั้งนี้ เพื่อให้โรงเรียนบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ควรมีการปรับเปลี่ยนนโยบายบางประการ เช่น การปล่อยให้โรงเรียนเป็นอิสระมากขึ้น หรือ การเป็นโรงเรียนนิติบุคคล ซึ่งจะส่งผลให้การบริหารจัดการคล่องตัวมากขึ้น เช่น โรงเรียนสามารถออกแบบวิธีการคัดเลือกและการประเมินครูที่เหมาะสมกับบริบทของตน

๕.๕ กลุ่มพ่อแม่ : เปลี่ยนพ่อแม่ให้เป็นผู้สร้างโอกาสการเรียนรู้

โลกในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปมาก ความคิดของพ่อแม่ผู้ปกครองควรปรับเปลี่ยนตามยุคสมัย พ่อแม่ไม่ควรนำประสบการณ์ คำนิยม หรือความเชื่อเดิมของตนเองมากำหนดเส้นทางอนาคตของลูก พ่อแม่ควรเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์เรื่องการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมศักยภาพของลูกดังนี้

• พ่อแม่เป็นนักเรียนรู้ (Learner)

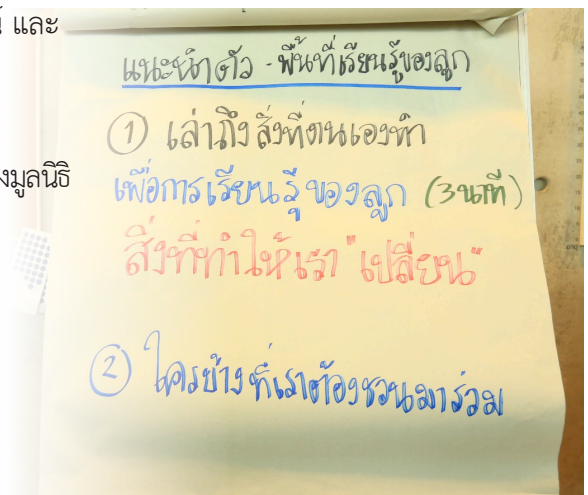
พ่อแม่ควรเข้าใจว่าโลกในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปมาก จึงควรหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ เช่น ความรู้เรื่องสถานการณ์โลกในปัจจุบัน ความรู้เรื่องการเลี้ยงลูก และพัฒนาการเด็ก

• พ่อแม่เป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ของลูก (Learning Facilitator)

พ่อแม่ควรหมั่นสังเกตความสนใจของลูก คอยจัดสรรโอกาสให้ลูกได้สัมผัสประสบการณ์ตรงในสิ่งที่เขาสนใจ ช่วยลูกค้นหาตัวตนโดยไม่ยึดเยียดความต้องการของตน รวมถึงไม่ฝากความหวังและผลึกภาระในเรื่องการพัฒนาลูกให้โรงเรียนเพียงฝ่ายเดียว

ทั้งนี้ ภาครัฐขับเคลื่อนเครือข่ายพ่อแม่ยังให้ความสำคัญกับการสร้างกลไกการดำเนินงาน โดยมีแผนงานดังนี้

- สร้างฐานข้อมูลพ่อแม่ (Mapping) เพื่อเห็นภาพรวมทั้งหมด
- สร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อขยายเครือข่ายพ่อแม่ สามารถเป็นได้ทั้งในรูปแบบ Online เช่น ห้องเรียนพ่อแม่ออนไลน์ และในรูปแบบ Offline เช่น การเข้าไปมีส่วนร่วมกับโรงเรียน
- สร้างหน่วยงานกลาง เช่น ในรูปแบบของมูลนิธิ เพื่อเป็นฟันเฟืองในการขับเคลื่อนกลไก

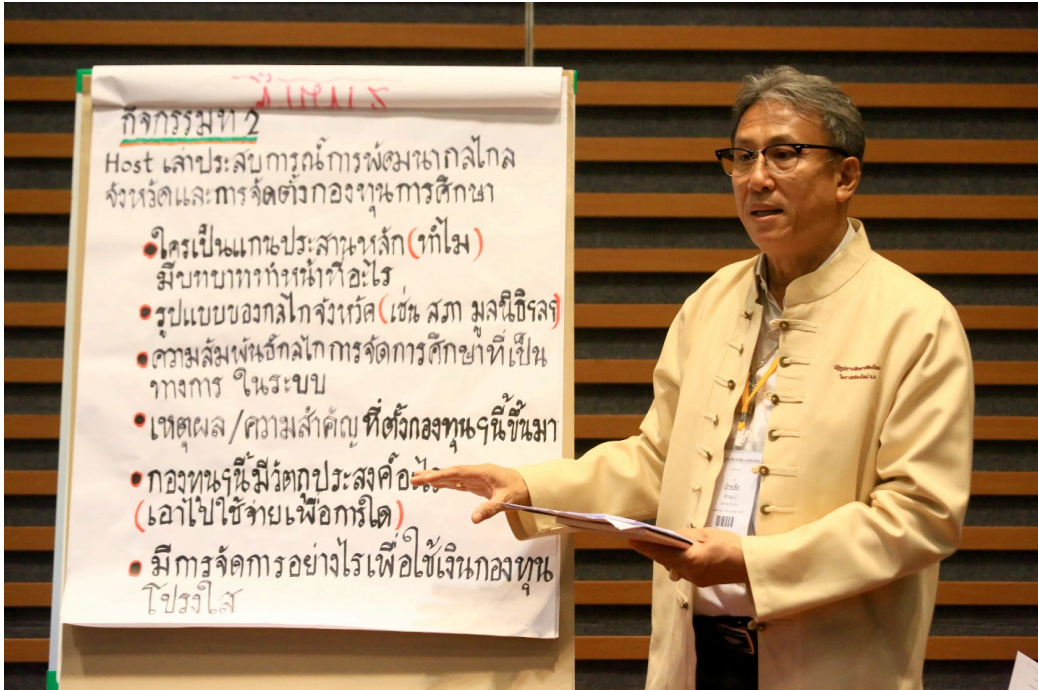

๕.๖ กลุ่มพื้นที่ :

เปลี่ยนการศึกษาในระดับพื้นที่ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต

การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ได้นิยามความหมายของ “พื้นที่” ไว้ค่อนข้างยืดหยุ่น ในที่นี้หมายถึงได้ตั้งแต่ชุมชน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ ไปจนถึงจังหวัด สิ่งสำคัญ คือ ไม่ว่าพื้นที่จะมีขนาดหรือบริบทอย่างไร แต่ควรมีอิสระและความสามารถในการบริหารจัดการการศึกษา เพื่อตอบโจทย์ตามบริบทและศักยภาพของแต่ละพื้นที่ โดยมีการคลายกรอบและกฎเกณฑ์จากส่วนกลางในมิติของการบริหารจัดการทรัพยากร และมิติทางวิชาการ แต่ยังคงสามารถตอบสนองเป้าหมายการพัฒนาโดยรวมของประเทศ

การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ด้วยการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมถือเป็นรูปธรรมหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาไทย จึงได้มีการนำแนวคิด และประสบการณ์การปฏิรูปการศึกษาระดับจังหวัดมาขยายผลในงาน TEP Forum 2018 ภายใต้ชื่อ “เปลี่ยนการศึกษาในระดับพื้นที่ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต”

ผู้เข้าร่วมงานสามารถแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่มหลักๆ ดังนี้

๑. จังหวัดที่มีความก้าวหน้าเรื่องการปฏิรูปการศึกษาเชิงพื้นที่ เช่น เชียงใหม่ สุรินทร์ ระยอง ได้ปรับปรุงแผนการดำเนินงานเดิมเพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงผลลัพธ์ที่ตัวผู้เรียน พร้อมระบุภาคีขับเคลื่อนหลัก ภาคีสันับสนุน และภาคีที่เกี่ยวข้อง เช่น พัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน และบริหารจัดการให้เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ในระบบ สร้างกลไกเชื่อมโยงระหว่างจังหวัดถึงอำเภอ

๒. จังหวัดที่กำลังขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาจังหวัด เช่น อุดรธานี หนองบัวลำภู ได้วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการขับเคลื่อนและค้นหาแนวทางการแก้ไข พบว่าส่วนใหญ่เป็นการปรับปรุงเรื่องการค้นหา Active Partners เพื่อเป็นแกนหลัก การพัฒนาเครือข่ายจังหวัด และการสร้างการมีส่วนร่วมบนฐานข้อมูลที่ระบุปัญหาคุณภาพการศึกษาในพื้นที่

๓. จังหวัดที่มีความสนใจในการปฏิรูปการศึกษา เช่น ลำพูน นครนายก เชียงราย สงขลา นครศรีธรรมราช นครปฐม ตรัง นนทบุรี สมุทรสงคราม

พบว่ามีต้นทุนกลไกไม่เพียงพอของจังหวัด จึงควรชักชวนให้เกิดการรวมตัวของกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่แล้ว เช่น ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม หรือภาคการท่องเที่ยว เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมการขับเคลื่อนเรื่องการศึกษา พร้อมทั้งค้นหาเจ้าภาพหลัก

ในการนี้ เห็นตรงกันว่า

- รัฐควรสนับสนุนให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาระดับจังหวัดในทุกจังหวัด
- มีหน่วยงานกลางระดับประเทศที่เป็นอิสระ ซึ่งทำหน้าที่
  - สนับสนุนให้คำปรึกษา และให้งบประมาณ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนระดับจังหวัด
  - ประสานเชื่อมโยงการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างจังหวัด และส่วนกลาง หรือระดับนโยบาย
  - เป็นกลไกสะท้อนปัญหาและคุณภาพการศึกษาของพื้นที่กลับสู่ส่วนกลาง เพื่อให้ส่วนกลางออกนโยบายตอบสนอง เช่น กลไกสมัชชาระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ

๕.๗ กลุ่มพื้นที่นวัตกรรม : เปลี่ยนพื้นที่เพื่อสร้างนวัตกรรมการศึกษา

การศึกษาไทยมีรูปแบบการเรียนการสอนคล้ายคลึงกันทั่วประเทศ ซึ่งไม่สอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์ ที่องงามบนความแตกต่างหลากหลาย แต่เนื่องจากระบบการศึกษาของไทยขาดความยืดหยุ่น ทำให้การปรับเปลี่ยนใช้ระยะเวลานาน อีกทั้งยังซับซ้อน ไม่ครบทั้งกระบวนการ ดังนั้น จึงเกิดแนวคิด “พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา” ขึ้น โดยพื้นที่แห่งนี้จะปลดล็อกทุกข้อจำกัด เปิดทางให้ทุกความเป็นไปได้ ทั้งนี้ จะมีการแก้ไขกฎระเบียบให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาในแต่ละพื้นที่ และระดมความร่วมมือจากภาคประชาสังคมและภาคธุรกิจเข้ามาช่วยปรับปรุงระบบการศึกษา

เพื่อให้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาประสบความสำเร็จ ควรมอบอิสระให้เขตพื้นที่การศึกษาในด้านต่างๆ ดังนี้

• ด้านการจัดการเรียนรู้

มอบอำนาจการกำหนดหลักสูตรให้เขตพื้นที่ฯ เพื่อช่วยลดความแข็งตัวของหลักสูตรแกนกลางและปรับให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่

• ด้านการบริหารจัดการโรงเรียน

ให้อำนาจแก่เขตพื้นที่ในการบริหารบุคลากรและการจัดสรรงบประมาณเพื่อให้การบริหารโรงเรียนสอดคล้องกับความต้องการและวิสัยทัศน์ของแต่ละโรงเรียน

ทั้งนี้ มีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเขตพื้นที่ ดังนี้

- **เขตพื้นที่ควรทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นในพื้นที่มากขึ้น** เช่น กศจ. และ อบจ. เพื่อให้เกิดเอกภาพในการพัฒนาและควรทำงานภายใต้แผนยุทธศาสตร์จังหวัดเพื่อให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับบริบทสังคมและความต้องการพื้นที่
- **เขตพื้นที่ควรจัดเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนการทำงาน** เช่น ฐานข้อมูลสภาพการณ์การศึกษาที่ตรงตามความเป็นจริง และทันสมัย
- **เขตพื้นที่ควรเปลี่ยนบทบาท** จากผู้ถ่ายทอดและติดตามคำสั่งจากส่วนกลางมาเป็นผู้อำนวยการอำนวยความสะดวก (Facilitator) สนับสนุนให้โรงเรียนมีอิสระในการจัดการตนเอง และเป็นตัวกลาง (Coordinator) ช่วยประสานระหว่างโรงเรียนและหน่วยงานด้านการศึกษาอื่นๆ เพื่อระดมความช่วยเหลือจากภาคส่วนอื่นๆ มาเสริมการทำงานของตน

๕.๘ แนวทางการส่งเสริมงานด้านการศึกษาให้ได้ผลโดยภาคเอกชน

โครงการทวิภาคีกลุ่มมิตรผล

ลงนาม MOU ร่วมกับ	หลักสูตร	นักศึกษาทุนในโครงการ						
<ul style="list-style-type: none"> สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา หอการค้าเยอรมนี - ไทย เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2557 	<table border="1"> <tr> <td>พืชศาสตร์</td> <td>ช่างกลเกษตร</td> </tr> <tr> <td>ไฟฟ้า</td> <td>เทคนิคเครื่องกล</td> </tr> <tr> <td>แมคคาทรอนิกส์</td> <td>เทคนิคการผลิต</td> </tr> </table>	พืชศาสตร์	ช่างกลเกษตร	ไฟฟ้า	เทคนิคเครื่องกล	แมคคาทรอนิกส์	เทคนิคการผลิต	<ul style="list-style-type: none"> นักศึกษา 4 รุ่น รวม 373 คน <ul style="list-style-type: none"> รุ่น 1 : 113 คน (ทำงานกับมิตรผลแล้ว ตั้งแต่ พ.ศ. 60) รุ่น 2 : 100 คน รุ่น 3 : 87 คน รุ่น 4 : 73 คน
พืชศาสตร์	ช่างกลเกษตร							
ไฟฟ้า	เทคนิคเครื่องกล							
แมคคาทรอนิกส์	เทคนิคการผลิต							

พิธีลงนามความร่วมมือ

พิธีมอบทุนการศึกษากลุ่มมิตรผล ประจำปี 2558

ในปัจจุบันมีภาคเอกชนจำนวนหนึ่งที่กำลังสร้างกลไกเพื่อยกระดับระบบการศึกษาไทย จึงได้มีการแลกเปลี่ยนแนวคิดกัน โดยมีผู้ร่วมเสวนาหลัก ดังนี้

- คุณวิเชียร พงศธร ประธานกรรมการมูลนิธิยุวพัฒน์
- คุณปิยาภรณ์ มั่นขจิตร์ ผู้จัดการมูลนิธิสยามกัมมาจล
- รศ.ดร.จีระเดช อุ่สวัสดิ์ ที่ปรึกษาคณะกรรมการพัฒนาการศึกษา สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย
- คุณสัมพันธ์ ศิลปนาฏ รองประธานและผู้จัดการทั่วไป บริษัท เวสเทิร์น ดิจิตอล คอร์ปอเรชั่น จำกัด

คุณวิเชียร พงศธร

ประธานกรรมการมูลนิธิยุวพัฒน์

สิ่งหนึ่งที่สำคัญในการส่งเสริมงานด้านการศึกษาให้ได้ผล คือ ควรมอบโอกาสให้กับเด็กที่ยังไม่เข้าถึงการศึกษา โดยมูลนิธิยุวพัฒน์ดำเนินงานผ่านการเชื่อมร้อยพลังกับกลุ่ม Service Providers ซึ่งเคยทำงานร่วมกับโรงเรียนอยู่ก่อนแล้ว โดยมูลนิธิมีหลักการในการช่วยเหลือและสนับสนุนใน ๓ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านการเข้าถึงการศึกษา: มีการมอบทุนการศึกษาแก่เด็กที่ขาดโอกาส

๒. ด้านคุณภาพการศึกษา: นำเครื่องมือและครูเข้าสู่ห้องเรียนและโรงเรียน ซึ่งในปัจจุบันมีการส่งเสริมในด้านการเรียนวิทย์-คณิตผ่านสื่อดิจิทัล การเรียนภาษาอังกฤษผ่านระบบ E-Learning และการนำครูเข้าไปสอนในโรงเรียน

๓. ด้านทักษะชีวิต: สร้างความตระหนักเรื่องการรู้จักตนเอง รู้ในศักยภาพของตนเอง มีการแนะแนวเสริมทักษะอาชีพ และเพิ่มระบบพี่เลี้ยงอาสาช่วยน้อง

นอกจากนี้ ได้เน้นเรื่องการสร้างกลไกการระดมความช่วยเหลือผ่านหลายช่องทาง เพื่อเพิ่มพื้นที่ในการทำงานเพื่อพัฒนาสังคมอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะดีกว่าการสร้างเพียงโครงการเดียวและให้ความช่วยเหลือได้ในจำนวนจำกัด ซึ่งกลไกทั้งหมด มีดังนี้

๑. สร้างธุรกิจเพื่อสังคม “ร้านปันกัน” เพื่อเป็นกลไกเชื่อมคนในสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษา

๒. สร้างกลไกการระดมทุนผ่านกองทุนรวม “คนไทยใจดี” โดยเงินบริจาคจากนักลงทุนหรือผู้ถือหุ้นรายละ ๐.๘ ของกองทุนนี้จะร่วมแก้ปัญหาสังคม

๓. สร้างกลไกการระดมทุนออนไลน์ www.taejai.com ที่ทุกคนในสังคมสามารถมีส่วนร่วมได้

๔. สร้างกลไกการระดมทุนออฟไลน์ “โครงการผ้าป่าร้อยพลังการศึกษา”

คุณปิยากรณ์ มณฑจิตร

ผู้จัดการมูลนิธิสยามกัมมาจล

ธนาคารไทยพาณิชย์มีนโยบายในการแยกโครงการ CSR ออกจากบริษัทเพื่อให้มีความเป็นอิสระ และสามารถทำงานร่วมกับภาคสังคมได้อย่างคล่องตัว จึงเป็นที่มาของ “มูลนิธิสยามกัมมาจล” ซึ่งมีเป้าหมายที่จะพัฒนาเยาวชนไทยทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน โดยเชื่อว่าพื้นฐานการศึกษาของเด็กมาจากครูและพ่อแม่ผู้ปกครอง ดังนั้นโครงการหลักจึงเน้นการพัฒนาในด้านต่างๆ ดังนี้

๑. **พัฒนาครู** ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญในโรงเรียน เพราะสามารถช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาและเพิ่มทักษะชีวิตของเด็กได้ โครงการที่ผ่านมา อาทิ เช่น โครงการพัฒนาคุณภาพครู โดยให้ครูได้ลองวิเคราะห์ปัญหาในโรงเรียนของตนเอง เพื่อการพัฒนาต่อ หรือ โครงการพัฒนาทักษะการสอนของครูให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะในศตวรรษที่ ๒๑

๒. **พัฒนากลุ่มผู้นำในเขตชุมชน** ให้เป็นผู้นำที่มีศักยภาพ

๓. **พัฒนาพ่อแม่** ผ่านห้องเรียนพ่อแม่

รศ.ดร.จิรเดช อุ้วสวัสดิ์

ที่ปรึกษาคณะกรรมการพัฒนาการศึกษา สภาการค้าแห่งประเทศไทย

หอการค้าไทยเล็งเห็นว่าประเทศไทยประสบปัญหาขาดแคลนแรงงานช่างฝีมือ และช่างเทคนิคจำนวนมาก จึงร่วมมือกับสถาบันการศึกษาเพื่อยกระดับอาชีวศึกษาของไทย ภายใต้โครงการ “การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี” ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาด้านอาชีพ โดยเรียนรายวิชาชีพรพื้นฐานและฝึกปฏิบัติเบื้องต้นที่สถานศึกษา ส่วนรายวิชาชีพรสาขางานจะเรียนและฝึกปฏิบัติจริงที่สถานประกอบการ

นอกจากนี้ หอการค้าไทยยังได้ทำงานร่วมกับสถานศึกษาในรูปแบบอื่นๆ เช่น ร่วมพัฒนาหลักสูตร สนับสนุนด้านเครื่องมือสำหรับการเรียนการสอน และฝึกอบรมให้กับผู้เรียน โดยมุ่งเสริมสร้างความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานในอนาคต

ในปัจจุบัน ได้นำโครงการ “การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี” เข้าร่วมกับภาครัฐในรูปแบบ Excellent Model School ซึ่งปัจจุบันมี ๒๔ โรงเรียนและวิทยาลัยสนใจเข้าร่วมโครงการนี้

คุณสัมพันธ์ ศิลปานา

รองประธานและผู้จัดการทั่วไป

บริษัท เวสเทิร์น ดิจิตอล คอร์ปอเรชั่น จำกัด

โครงการสหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพเกิดจากความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการและมหาวิทยาลัย โดยเป็นโครงการพัฒนานักศึกษาผ่านการฝึกงานกับองค์กร ซึ่งใช้หลักการเรียนรู้แบบ Cooperative & Work-Integrated Education (CWIE) หรือ การศึกษาแบบบูรณาการด้านการทำงาน นักศึกษาที่ได้เข้าฝึกงานในโครงการจะต้องลงมือปฏิบัติงานจริง มีความรับผิดชอบเสมือนเป็นพนักงานคนหนึ่ง ขององค์กร มีโอกาสได้ปฏิบัติงานร่วมกับหัวหน้างานจริง มีพี่เลี้ยงคอยดูแล และหลังจากทำงานจะมีการประเมินผลงานที่ชัดเจนและมีการถอดบทเรียนร่วมกัน

ทั้งนี้ โครงการสหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพยังเป็นประโยชน์กับพนักงานในองค์กรอีกด้วย เนื่องจากพนักงานจะต้องเข้ามาเป็นพี่เลี้ยงคอยดูแลนักศึกษาฝึกงานในโครงการ ซึ่งตัวพี่เลี้ยงจะได้ฝึกฝนทักษะการ Coaching และทักษะการเป็นผู้นำ

ข้อเสนอแนะสำหรับภาคเอกชนในการส่งเสริมงานด้านการศึกษาให้ได้ผล

๑. มองภาพรวมเพื่อหาจุดคานงัดในการพัฒนาการศึกษา ภาคเอกชนควรพิจารณาเป็นอันดับแรกว่าสิ่งใดควรได้รับการแก้ไขมากที่สุด

๒. เลือกโรงเรียนในการร่วมพัฒนา ควรเป็นโรงเรียนที่ให้ความร่วมมือกับบริษัทที่เข้าไปพัฒนา สิ่งสำคัญไม่ได้อยู่ที่การให้เงิน แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งการจะเปลี่ยนแปลงได้นั้น ผู้อำนวยการต้องมีความพร้อมและความยืดหยุ่นมากพอที่จะเปลี่ยนแปลงการบริหารของตน รวมถึงส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ตัวครู เพราะครูคือปัจจัยสำคัญในระบบการศึกษา ครูไม่ดีไม่สามารถสร้างเด็กที่ดีได้

๓. เป็นพื้นที่ในการลงมือปฏิบัติจริง ภาคเอกชนควรเปิดโอกาสให้เด็กนักเรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองผ่าน “การลงมือทำจริง” เพื่อเติมเต็มทักษะการทำงานที่ยังขาดไปในระบบการศึกษา เพราะเด็กส่วนใหญ่เรียนรู้แต่ภาคทฤษฎี แต่ไม่สามารถประยุกต์ใช้ได้ สถานการณ์จริง

๖.

ผลสรุปแนวทางการสร้าง
การเปลี่ยนแปลงการศึกษาไทย
และ ก้าวต่อไปของ TEP

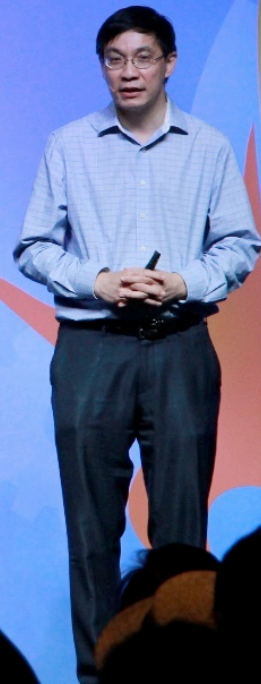
ดร.สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์

ประธานสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ)

TEP FORUM 2018

ถึงเวลาเปลี่ยนการศึกษาไทย

5 - 6 พฤษภาคม 2561

TEP เชื่อว่าระบบการศึกษาที่ดีเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกคนในสังคม ทั้งประชาชน ครู อาจารย์ พ่อแม่ หน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ โดยการทำงานของ TEP มีเป้าหมาย ๓ เรื่อง คือ

๑. การสร้างพื้นที่การทำงานร่วม (Platform)
๒. การเปลี่ยนกระบวนทัศน์สังคมเรื่องการศึกษา (Paradigm Shift)
๓. การสนับสนุนด้านนโยบายเพื่อให้การเปลี่ยนแปลงที่ดีขยายผลสู่วงกว้างจนกลายเป็นกระแสหลัก ซึ่งการตั้งเป้าในลักษณะนี้ทำให้ไม่สามารถละเลยภาคส่วนใดได้เลย

ในความคิดเห็นของ TEP ผลลัพธ์ที่ต้องการจากการศึกษา (The Desired Outcome Of Education) มีด้วยกัน ๖ ประการ ดังนี้

๑. รู้จักตนเอง
๒. เป็นเจ้าของการเรียนรู้
๓. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
๔. เป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วม
๕. มีคุณธรรม จริยธรรม
๖. เก่งทันเทคโนโลยี

เพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ที่ต้องการจากการศึกษา TEP Forum 2018 จึงนำเสนอ ๗ มิติในการเปลี่ยนแปลง ได้แก่

๑. เปลี่ยนระบบพัฒนาเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับพัฒนาการเด็ก
๒. เปลี่ยนนักเรียนให้สามารถค้นพบศักยภาพและเป้าหมายตนเอง
๓. เปลี่ยนครูให้เป็นผู้ค้นหาและส่งเสริมศักยภาพของเด็ก
๔. เปลี่ยนโรงเรียนให้เป็นที่สร้างแรงบันดาลใจและสร้างการเรียนรู้
๕. เปลี่ยนพ่อแม่ให้เป็นผู้สร้างโอกาสในการเรียนรู้
๖. เปลี่ยนการศึกษาในระดับพื้นที่ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต
๗. เปลี่ยนพื้นที่เพื่อสร้างนวัตกรรมการศึกษา

ทิศทางในการขับเคลื่อนต่อจากนี้ไปจะขออ้างอิงจากแนวคิด “สามเหลี่ยมเขยื้อนการปฏิรูปการศึกษา” โดย ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี กล่าวคือ

๑. มีหน่วยการวิจัยระบบการศึกษาที่สร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ
  ๒. มีการทดลองปฏิบัติจริง ทั้งในพื้นที่แต่ละจังหวัดและพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
  ๓. การทำงานเชื่อมโยงสองส่วนแรกไปยังงานด้านนโยบาย ทั้งกับนายกรัฐมนตรี กระทรวงศึกษาธิการและคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา
- สำหรับทิศทางในการขับเคลื่อน ๗ ด้านหลัก มีดังนี้

๑. ช่วยพ่อแม่เข้าใจบทบาทและวิธีส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก

พ่อแม่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการยกระดับการเรียนรู้ของเด็ก แต่ที่ผ่านมา พ่อแม่ไม่ตระหนักว่าตนเองมีบทบาท รวมถึงไม่มีความรู้เรื่องการเลี้ยงลูกอย่างถูกต้อง จึงมีข้อเสนอการดำเนินงาน ดังนี้

- **สร้างโรงเรียนพ่อแม่** เพื่อให้พ่อแม่สามารถเข้าใจบทบาทของตนเองและรู้วิธีการเลี้ยงลูกที่ดี หากพ่อแม่เข้าใจและปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง กระทรวงศึกษาธิการและรัฐบาลจะเบาแรงไปมากเพราะพ่อแม่มีใจรักลูกของตนเองเป็นฐาน ในส่วนนี้ TEP และเครือข่ายควรทำหลักสูตรช่วยพ่อแม่ รวมถึงจัดสถานที่อบรมให้พ่อแม่ได้แลกเปลี่ยนกัน หรืออาจจะเป็นการตั้งเครือข่ายการเรียนรู้ของพ่อแม่ในแต่ละพื้นที่ก็เป็นได้
- **สร้างความเข้าใจให้พ่อแม่เรื่องความคิดและทัศนคติของเด็ก** เพื่อช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว และเป็นพลังสำคัญในการยกระดับการเรียนรู้ของเด็ก

๒. ช่วยเด็กค้นพบตนเอง

กลุ่มนักเรียนเน้นประเด็นการช่วยให้เด็กค้นพบตนเอง เพราะหากเด็กค้นพบตนเอง ค้นพบแนวทางการเรียนรู้ที่ถูกต้องและมีแรงจูงใจในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เด็กก็จะเป็นพลังสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา โดยมีข้อเสนอในการดำเนินงาน ดังนี้

- **ขยายผลกิจกรรมที่ทำให้เด็กเข้าใจตนเอง** ซึ่งมีอยู่แล้วทั้งในเครือข่ายของ TEP และนอกเครือข่ายอื่นๆ เช่น A-Chieve หรือ Saturday School
- **สร้าง Application ที่ช่วยให้เด็กเข้าใจตนเอง** รู้ว่าตนเองมีจุดอ่อนจุดแข็ง มีความชอบและมีนิสัยอย่างไร รวมถึงสามารถติดต่อพูดคุยกับคนในอาชีพนั้นๆ ได้จริง เพื่อจะได้เข้าใจแต่ละอาชีพอย่างลึกซึ้ง
- **สร้างความเข้มแข็ง และเชื่อมโยงเครือข่ายครูแนะแนวอย่างเป็นระบบ**

๓. ยกระดับระบบการผลิตครูทั้งระบบ

ครูคือผู้สร้างการเรียนรู้ของนักเรียนโดยตรง หากครูมีศักยภาพ เข้าใจนักเรียน สามารถจัดระบบการเรียนการสอนแบบใหม่ได้ดี ก็จะสามารถพัฒนานักเรียนอย่างเต็มประสิทธิภาพ ทั้งนี้ มีข้อเสนอการดำเนินการ ดังนี้

- **ผนึกกำลังของเครือข่ายครูทั้งหมดจนเป็นเครือข่ายขนาดใหญ่** โดยหากมีภาคเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญเรื่องระบบบริหารงานบุคคลสมัยใหม่ (Human Resources) เข้ามาสนับสนุนเรื่องการพัฒนาครู จะเป็นเรื่องที่ดีมาก

- **ร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)** เพื่อปรับมาตรฐานเรื่องคุณวุฒิอุดมศึกษาด้านครุศาสตร์ให้สอดคล้องกับลักษณะทางวิชาชีพ กล่าวคือ ทุกวันนี้ หากจะเป็นอาจารย์คณะครุศาสตร์-ศึกษาศาสตร์ต้องจบการศึกษาระดับปริญญาเอกเท่านั้น เพื่อสื่อความหมายว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านวิชาการ ซึ่งในความเป็นจริง การเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการไม่ได้หมายความว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน ในทางกลับกัน ยังมีครูอีกจำนวนมากที่สอนหนังสือเก่ง แต่ไม่สามารถเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยได้ เนื่องจากไม่ได้เรียนจบปริญญาเอก จึงควรร่วมกันปรับมาตรฐานคุณวุฒิในด้านอุดมศึกษาให้สอดคล้องกับสิ่งที่ควรจะเป็น

- **ร่วมมือกับคุรุสภาในการปรับมาตรฐานวิชาชีพให้อิงกับสมรรถนะมากขึ้น** เน้นการฝึกครูที่ความสามารถเฉพาะมากกว่าเน้นเรื่องวิชาการแบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

๔. เปลี่ยนโรงเรียนให้เป็นพื้นที่สร้างแรงบันดาลใจ

ในการพัฒนาโรงเรียนมีโจทย์มากมาย แต่หัวใจสำคัญคือ การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร เพราะโรงเรียนจะพัฒนาไปได้ไกลหรือไม่ขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหาร แต่ในปัจจุบันยังไม่มีกลไกที่มีประสิทธิผลในการสร้างภาวะผู้นำให้แก่ผู้บริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงโรงเรียน จึงเป็นที่มาของข้อเสนอการดำเนินการ ดังนี้

- **จัดทำหลักสูตรพัฒนาผู้อำนวยการโรงเรียน** โดยนำระบบพัฒนางานบุคคลสมัยใหม่ของบริษัทเอกชนมาใช้พัฒนาผู้อำนวยการ โดยมีระบบติดตามผู้อำนวยการทั้งระบบที่เลี้ยงและระบบโค้ช

- **ร่วมงานกับกระทรวงศึกษาธิการในแบบ Interactive Learning Through Action** เรียนรู้ร่วมกันผ่านการทำงานในพื้นที่จริงเพื่อให้เกิดปัญญากลุ่มที่จะผ่าทางตันได้

๕. การยกระดับการทำงานของโรงเรียนและเครือข่ายโรงเรียน

ปัจจุบัน มีสมาชิกเครือข่ายโรงเรียนอย่างน้อย ๑๑-๑๒ เครือข่ายที่กำลังเติบโต ข้อเสนอในการดำเนินงานต่อจึงมีดังนี้

- **การใช้โรงเรียนเป็นฐานแห่งการเรียนรู้** ขยาย “นวัตกรรมการเรียนการสอนแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานแห่งการเรียนรู้” ให้กลายเป็นกระแสหลัก
- **ให้อิสระกับโรงเรียน** ซึ่งภาครัฐอาจมีความเป็นห่วงว่าหากปล่อยให้โรงเรียนมีอิสระ จะเกิดปัญหาตามมา ฉะนั้น TEP จึงควรทำข้อมูลนำเสนอให้ภาครัฐเห็นว่ามีความพร้อมที่เข้มแข็งแล้ว ซึ่งหากได้รับอิสระ จะยิ่งเจริญก้าวหน้า
- **หนุนเสริมการทดลองโรงเรียนรูปแบบใหม่** เพราะระบบการศึกษาไทยมีความซับซ้อนมากกว่าที่จะมีคำตอบเดียวกับทุกเรื่อง ควรทำงานร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการเพื่อหาแนวทางพัฒนาโรงเรียนในรูปแบบใหม่ๆ

๖. การสร้างพลังขับเคลื่อนในพื้นที่

ปัจจุบันมีการขับเคลื่อนเชิงพื้นที่หลายแห่งที่ต้นตัวเรื่องงานการศึกษา เช่น เชียงใหม่ สตุล ศรีสะเกษ ระยอง โจทย์ต่อไป คือ การทำให้พื้นที่ที่ยังไม่เข้มแข็งเกิดการรวมตัวกันได้ และพื้นที่ที่มีการรวมตัวกันอยู่แล้วเข้มแข็งมากยิ่งขึ้นเพื่อใช้เป็นตัวขยายผลไปยังพื้นที่อื่นๆ

- **ถอดบทเรียนพื้นที่ที่เข้มแข็ง** เพราะส่วนใหญ่จะมี อบจ. ที่เข้มแข็งเป็นผู้นำ เพื่อหาบทเรียน ผลักดันขยายผลในพื้นที่อื่น
- **ร่วมงานกับกลไกที่เป็นทางการในพื้นที่** เช่น อบจ. เทศบาล หน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการในพื้นที่ ภาคประชาสังคมในพื้นที่ต้องร่วมทำงานกับภาครัฐ

๗. ปรับระบบและการบริหารในพื้นที่

จากโจทย์ว่า “จะทำเขตพื้นที่การศึกษาอย่างไรให้อึดต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน” ทำให้ได้รับข้อเสนอที่น่าสนใจมากมาก ซึ่งเป็นการเข้าไปแก้ไขที่ตัวระบบโดยตรง

ข้อเสนอที่น่าสนใจประการหนึ่ง คือ สนับสนุนให้จัดตั้งเขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งสภาการศึกษาอาจจะทดลองจัดตั้งในเร็วๆ นี้ เพื่อแสดงให้เห็นว่าการแก้ไขที่ตัวระบบโดยตรง ส่งผลช่วยให้การจัดการเรียนรู้ดีขึ้นอย่างชัดเจน

ก้าวต่อไปของ TEP

เมื่อมีจุดเริ่มต้นแล้ว ก้าวต่อไปของ TEP มีดังนี้

๑. เป็นเครือข่ายที่เปิดกว้าง ระดมความร่วมมือทั้งจากองค์กรสมาชิก ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคสังคม ขยายกลุ่มผู้ร่วมงานให้กว้างขวางขึ้น รวมทั้งระดมแรงจากอาสาสมัคร ระดมทรัพยากร เงินทุน เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนงานต่อไป

๒. สร้าง Platform รองรับการเชื่อมโยงจากเครือข่ายต่างๆ นำพลังของหน่วยงานต่างๆ มาสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรม

๓. ขยายความคิดแก่สังคมในวงกว้าง ในรูปแบบการจัดเวที TEP Talk ในพื้นที่ต่างๆ รวมถึงการจัด TEP Talk ผ่าน Facebook Live

ท้ายที่สุด TEP เปิดกว้างในการทำงานร่วมกับทุกคนเพราะเราเชื่อว่าการปฏิรูปการศึกษาไม่ใช่หน้าที่ของรัฐบาลเพียงฝ่ายเดียว แต่เป็นหน้าที่ของประชาชนคนไทยทุกคน

๗.

ปกิณฑะ

๗.๑ ผลสำรวจความคิดเห็นผู้เข้าร่วมงานต่อระบบการศึกษาไทย

ภายในงาน TEP Forum มีการสำรวจความคิดเห็นผู้เข้าร่วมงานเกี่ยวกับประเด็นเรื่องระบบการศึกษาไทย โดยผู้ถูกสำรวจเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาโดยตรง เช่น นักเรียน ผู้ปกครอง ครู ผู้อำนวยการ ซึ่งได้ผลลัพธ์ที่น่าสนใจ ดังนี้

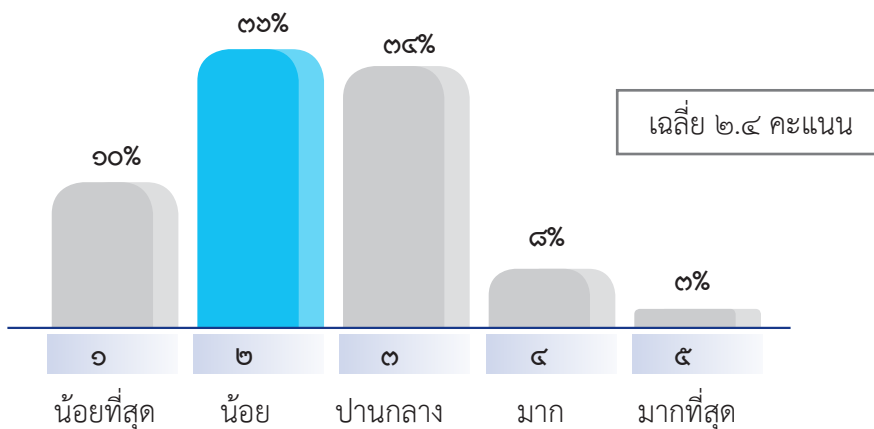
คำถามแรกของการสำรวจความคิดเห็น คือ “คุณคิดอย่างไรกับระบบการศึกษาไทย” ซึ่งคำตอบเป็นความคิดเห็นเชิงลบทั้งหมด เช่น

- “ลืมหูลว”
- “หลงทาง”
- “สอนความรู้ สอนท่องจำเพียงอย่างเดียว ไม่สอนทักษะต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา”
- “ระบบอำนาจนิยม เหลื่อมล้ำ ต้องรื้อถอนทั้งระบบ”
- “มีแต่นโยบาย แต่ไม่สามารถนำมาใช้ได้จริง ขาดบุคลากรที่มีความแตกฉานในสิ่งที่ตนทำ ครูผู้ลงมือสอนไม่ได้รับการสนับสนุนด้านเครื่องมือ และการฝึกอบรม”

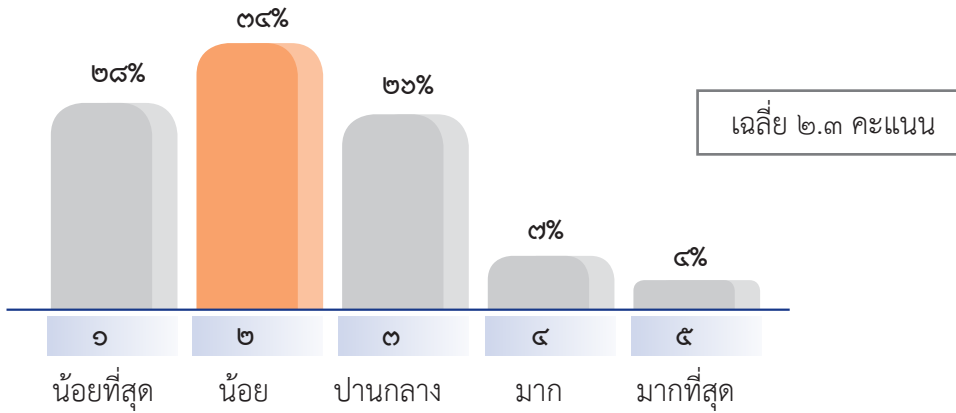
ครุผู้ลงมือสอนไม่ได้รับการสนับสนุนด้านเครื่องมือ และการฝึกอบรม”

คำถามที่ ๒ “คุณคิดว่าเด็กไทยมีคุณลักษณะที่สำคัญจำเป็นสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ หรือไม่” โดยจำแนกคุณลักษณะออกมาทั้งหมด ๖ ข้อ ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมประชุมได้ประเมินว่าเด็กไทยมีคุณลักษณะดังกล่าว “น้อยที่สุด หรือ น้อย” เกือบทั้งหมด โดยมีผลลัพธ์ ดังนี้

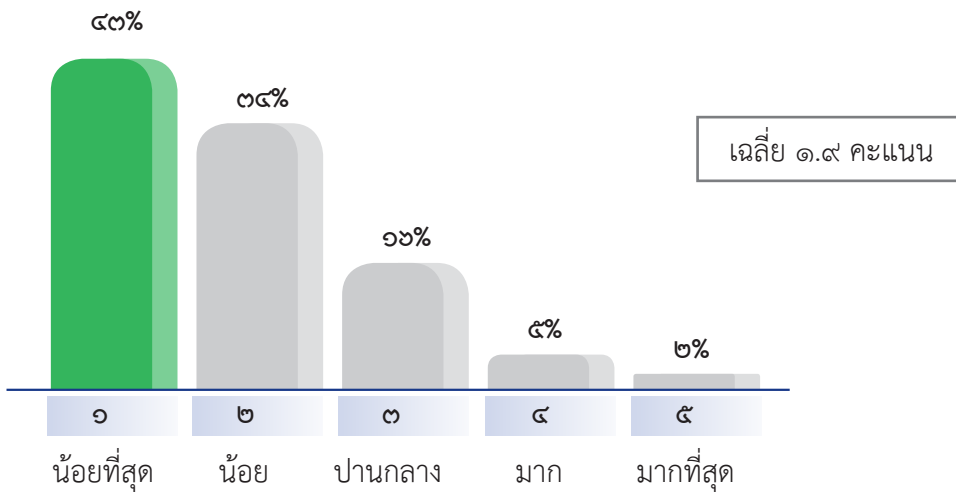
๑. ยึดมั่นในความถูกต้อง ในคุณธรรม จริยธรรม

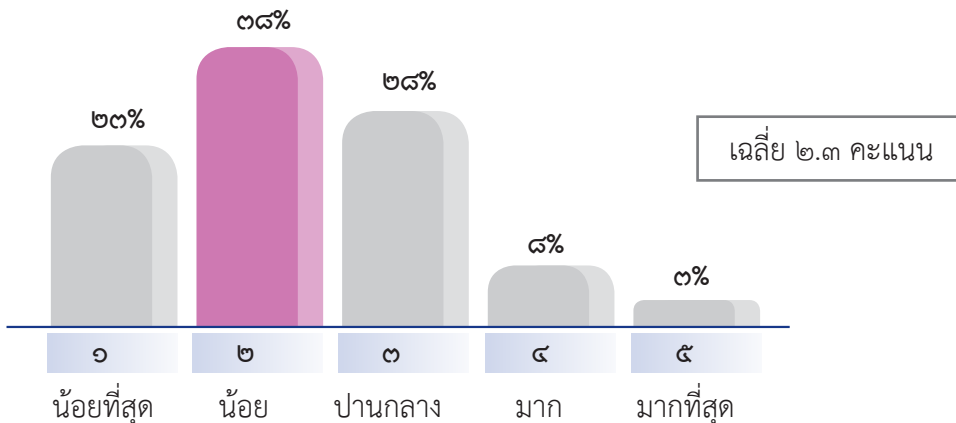
๒. เชื้อมัน รู้จักตัวเอง รู้ว่าตัวเองชอบอะไร มีศักยภาพอะไร

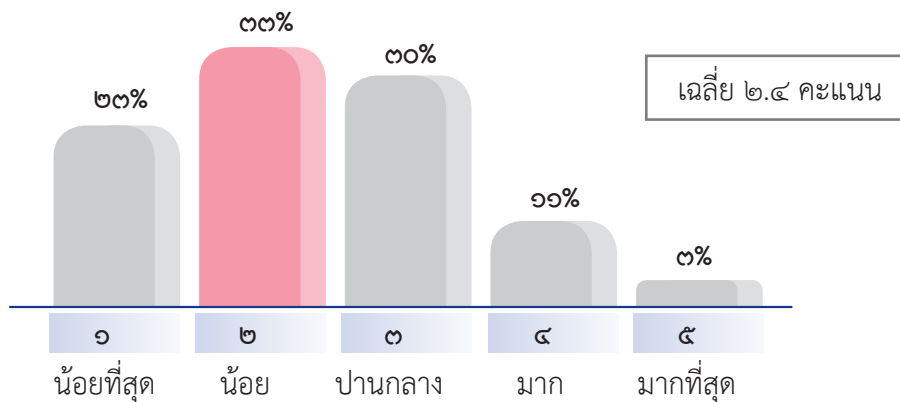
๓. กำหนดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

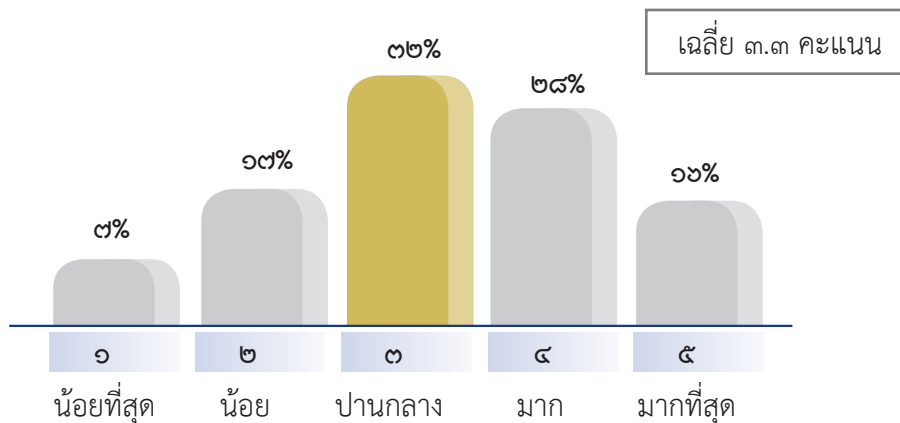
๔. ทำงานกับผู้อื่นได้ดี สามารถยกระดับความสำเร็จจากการทำงานร่วมกับผู้อื่น

๕. เป็นพลเมืองที่ดี มีส่วนร่วมสร้างสรรค์สังคม

๖. เก่งทันเทคโนโลยี

หลังจากที่ผลสำรวจแสดงว่าเด็กไทยในปัจจุบันยังไม่มีคุณลักษณะที่สำคัญจำเป็นสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ จึงเกิดการสำรวจต่อมาว่า คำถามที่ ๓ “ท่านคิดว่าภายใน ๑๐ ปีระบบการศึกษาไทยสามารถพัฒนาเด็กให้มีคุณลักษณะดังกล่าวมากน้อยเพียงใด” ซึ่ง “เกือบครึ่งหนึ่ง (๔๓%)” เห็นว่า ด้วยศักยภาพของระบบการศึกษาไทย ในปัจจุบัน เด็กไทยจะสามารถบรรลุคุณลักษณะดังกล่าวได้เพียง “๒๐%-๕๐%” เท่านั้น

ท่านคิดว่าภายใน ๑๐ ปี ระบบการศึกษาไทยในปัจจุบัน สามารถพัฒนาเด็กให้มีคุณลักษณะดังกล่าวมากน้อยเพียงใด

ทำได้ทั้งหมดร้อยละร้อย

๑%

ทำได้อยู่ระหว่างร้อยละ ๘๑-๙๙

๔%

ทำได้อยู่ระหว่างร้อยละ ๕๑-๘๐

๒๘%

ทำได้อยู่ระหว่างร้อยละ ๒๑-๕๐

๔๓%

ทำไม่สอดคล้องกับลักษณะที่กล่าวมาทั้งหมดเลย ถ้าได้บ้างแต่ไม่เกินร้อยละ ๒๐

๒๕%

จากนั้น จึงตั้งคำถามปิดท้ายเรื่อง “ผู้รับผิดชอบแท้จริง” กับปัญหาการศึกษาไทย คำถามที่ ๔ “ท่านคิดว่าใครควรมีหน้าที่ในการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา” ซึ่งผลสำรวจกลับแสดงว่า “ทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบการปรับปรุงแก้ไขระบบการศึกษาไทย (๙๑%)” สะท้อนให้เห็นว่า แท้จริงแล้ว ปัญหาการศึกษาที่หนักอึ้งและเต็มไปด้วยความไม่พอใจนั้นเป็นปัญหาที่ทุกคนต้องร่วมกันแก้ โดยไม่กล่าวโทษและผลักภาระให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแต่เพียงผู้เดียว

ท่านคิดว่าใครควรมีหน้าที่ในการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ

๕%

ครู

๑%

พ่อแม่ ผู้ปกครอง

๒%

นักเรียน

๑%

นักวิชาการ

๐%

เจ้าของธุรกิจ

๐%

ทุกคน

๙๑%

เมื่อพูดถึงปัญหาการศึกษาไทย
ก็มักเต็มไปด้วยเสียงบ่นระบาย
ด้วยความไม่พอใจ

แต่เมื่อถามถึงผู้มีหน้าที่
รับผิดชอบในการปรับปรุง
พัฒนาระบบการศึกษา
เรากลับพบว่า
“มันเป็นหน้าที่ของทุกคนในสังคม”

๗.๒ Share and Learn

กิจกรรม Share and Learn มีจุดประสงค์เพื่อร่วมแบ่งปันประสบการณ์ แลกเปลี่ยนมุมมอง ต่อยอดความรู้จากผู้ทำงานจริง โดยแบ่งออกเป็น ๕ กลุ่มย่อย ดังนี้

- หัวข้อ “เจาะลึก EF ให้เห็นผลจะจจะ” โดย ผศ.ดร.ปนัดดา ธนเศรษฐกร ผู้เชี่ยวชาญด้าน EF ในปฐมวัย จากสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล

- หัวข้อ “สร้างสรรค์นวัตกรรมการศึกษาด้วย Design Thinking” โดย คุณเมษัศรีพัฒนาสกุล ศิษย์เก่าจาก Stanford d.school และที่ปรึกษาด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้วย Design Thinking ให้กับองค์กรชั้นนำต่างๆ ในประเทศไทย

- หัวข้อ “เจาะลึกเรื่องการผลิตและพัฒนาครู” โดย ทีมคณะครุศาสตร์ & ศึกษาศาสตร์

- หัวข้อ “ครู ๔.๐ = สอน + โค้ช” โดย โค้ชเกรียงศักดิ์ นิธิพัฒนาศัย โค้ชผู้บริหารสัญชาติไทยคนแรกที่มีประสบการณ์การโค้ชผู้บริหารมายาวนานถึง ๑๕ ปี

- หัวข้อ “Open Classroom แบ่งปันนวัตกรรมการศึกษา”

- หัวข้อที่ ๑ ศิล สมาธิ ปัญญา พาสู่ Whole Child Development โดย โรงเรียนวัดบ้านนา

- หัวข้อที่ ๒ อนุบาลแบบบ้านพัฒนาการเด็กตามธรรมชาติ โดย อาจารย์อภิสิทธิ์ จรัสขวนะเพท

- หัวข้อที่ ๓ โรงเรียนสอนคิด โดย รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ ทีมเพาะพันธุ์ปัญญา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

- หัวข้อที่ ๔ Mindful Open Approach โดย โรงเรียนรุ่งอรุณ

- หัวข้อที่ ๕ เปลี่ยนพระให้เป็น Facilitator พาเรียนธรรมะแบบ Active Learning โดย กลุ่มครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มจร.

๗.๓ โรงเรียนร่วมพัฒนา (Partnership School)

ดร.มีชัย วีระไวทยะ

โครงการ “โรงเรียนร่วมพัฒนา” (Partnership School) เป็นโครงการที่ส่งเสริมให้หลายภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือบริหารโรงเรียนของรัฐอย่างจริงจัง อาทิเช่น บริษัท รัฐวิสาหกิจ โรงเรียนนานาชาติ สถาบันทางศาสนา สมาคม มูลนิธิ หน่วยงานราชการ หน่วยงานท้องถิ่น ถือเป็นความร่วมมือ การร่วมทุกข์ร่วมสุขกับโรงเรียน

เป้าหมายหลักของโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา คือ เพื่อยกระดับการศึกษา และพัฒนาให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตของทุกคนในชุมชน ไม่ใช่เฉพาะสำหรับเด็กเท่านั้น โดยโรงเรียนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของพื้นที่โดยรอบ

โรงเรียนร่วมพัฒนามีเป้าหมายจำนวนโรงเรียนอยู่ที่ ๗๗-๑๐๐ แห่ง ครอบคลุมตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา ทั้งนี้ได้ขอความร่วมมือสถาบันอุดมศึกษาให้เข้าร่วมดำเนินการอย่างจริงจัง ในฐานะครูพี่เลี้ยงเพื่อดูแลเด็กนักเรียนอย่างใกล้ชิด และได้เชิญภาคเอกชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม เช่น ในด้านการให้ความรู้ การเป็นสถานที่ฝึกงาน หรือเรื่องงบประมาณ

การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนร่วมพัฒนาจะเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ทั้งเรื่อง การเรียน การสอน และการบริหารโรงเรียน เป็นการฝึกทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ เสริมสร้างด้านวินัย คุณธรรม และจริยธรรมไปพร้อมกัน รวมถึงยังมีหลักสูตรเฉพาะทาง เช่น โรงเรียนเพื่อเตรียมการเป็นเกษตรกร เตรียมพยาบาล โดยเป็นการเรียนแบบบูรณาการตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ทั้งนี้ นายกรัฐมนตรีได้สั่งการเป็นพิเศษให้กระทรวงศึกษาธิการผ่อนปรนกฎระเบียบทางราชการ และปลดล็อกในหลายเรื่อง เช่น การจัดสรรงบประมาณ การบริหารงานบุคคล หลักสูตรและวิชาการ เพื่อให้การดำเนินงานคล่องตัวขึ้น โดยกระทรวงศึกษาได้จัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการระดับชาติเพื่อกำหนดนโยบายและกำกับดูแลโรงเรียนร่วมพัฒนาโดยเฉพาะ และมีคณะกรรมการดำเนินงานพัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาในรูปแบบ Partnership School โดยคุณมีชัย วีระไวทยะ เป็นประธาน

โดยให้โรงเรียนเป็น
ศูนย์กลางในการพัฒนา
คุณภาพชีวิต
เศรษฐกิจ และ สังคม
ในพื้นที่รอบโรงเรียน

ภาพบรรยากาศงาน

